

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Andra kammaren.

Nr 17.

Onsdagen den 20 februari, e. m.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde, att debatten i anledning av hans excellens herr statsministern Edéns besvarande av herr Vennerströms interpellation, huruvida regeringen är besluten att icke företaga någon väpnad intervention i Finland, m. m., nu komme att fortsättas; och lämnades enligt förut skedd anteckning ordet till

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.*

Herr Pettersson i Södertälje, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Herr Lindman yttrade under förmiddagens debatt, att han i mycket hade en annan mening än den, som fått uttryck i herr statsministerns anförande, och i sitt tal utvecklade han närmare, vari dessa skiljaktigheter skulle bestå. Men jag sökte förgäves i detta tal efter ett uttömmande svar på den fråga, som här egentligen diskuteras, nämligen den huru vi skola ställa oss till en politik, som leder till en väpnad intervention i Finland. Icke heller den ärade talmannen för det svenska bondeståndet, som näst före mig uppträdde och talade från den här platsen, gav i det avseendet klart besked. Herr Lindman, vars frånvaro i eftermiddag jag på det livligaste beklagar, lät visserligen förstå, att man inom det parti, han tillhör, icke ansåg en sådan intervention önskvärd. Men det ligger då nära till hands att fråga, om herr Lindman verkligen icke har reda på att för några veckor sedan ett 40-tal representanter för hans partis press, uppvaktade statsministern och direkt framställde den frågan, om regeringen ville skrida till en väpnad intervention. Likaså skulle det vara intressant att veta, huruvida icke herr Lindman har reda på att deputationens ordförande uttalade sitt beklagande över det nekande svar, som statsministern lämnade på denna fråga. Likaså vill jag för min egen del instämma i flere föregående talares uttalande, att det vore intressant att veta, om herr Lindman icke har reda på den kampanj, som hans partis press sedan veckor tillbaka drivit mot regeringen, därför att den icke vill skrida till en interventionspolitik i Finland. Här finns en tidning, som heter Nya

Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

Dagligt Allehanda — jag antar, att herr Lindman läser den — och denna tidning har gång på gång beskyllt regeringen för feghet, ynkedom etc. för att den icke gör vad dess påstådda plikt i detta avseende fordrar. Vad regeringen egentligen skall göra, har man icke varit fullt på det klara med. Det har merendels talats om vapentillförsel, licens för vapenexport och vapentransitering. Men i går blev saken något klarare. Då uttalade den nämnda tidningen mera bestämt sin mening och förkarade, att snart den tid komme, då av regeringen krävdes »en mera verksam hjälp än den, som förut varit på tal». För den som icke begrep det talet fanns en förklaring i en artikel i tidningen, som herr Branting redan oinämnt — en artikel av tidningens militära medarbetare, vari denne rakt på sak säger att regeringen skall skicka trupper till Finland.

När nu herr Lindman slår sig för sitt bröst och deklamerar, att man icke på något ansvarsmedvetet håll vill vara med om en väpnad mellankomst, då må det vara tillåtet att fråga — och det må vara berättigat att få ett svar på den frågan: Vet herr Lindman icke vad som står i dessa tidningar? Vet herr Lindman icke vad som yttrats vid det tillfälle, då högerns pressdeputation uppvaktade statsministern? Anser herr Lindman, att dessa organ för hans parti icke äro ansvarsmedvetna? Ogillar han denna trafik och vill han taga avstånd därifrån? Eller gillar herr Lindman en politik, som direkt för oss till väpnad intervention i Finland?

I själva verket, herr talman, är det väl så, att det i Sverige icke finns ett enigt folk ifråga om uppfattningen av händelserna i Finland. Det finns icke tillnärmelsevis en enig svensk folkvilja, som kräver ett väpnat inskridande. Det torde tvärt om vara klart och efter förmiddagens debatt ännu klarare än förut, att, om här skulle ske ett väpnat inskridande i Finland, skulle tiotusentals svenska medborgare med alla möjliga medel sätta sig emot detsamma. Så ligger den saken.

Skola vi då, frågas det, med korslagda armar se på, huru det brinner i vår grannes hus? Nej, det skola vi icke. Men nu är det verkligen så, att det finns andra medel att hämma våld och mordbrand än att tända upp moteld. Man kan på annat sätt kväva elden. Det borde åtminstone icke vara omöjligt att förmå de kämpande sönerna av samma folk att försona sig med varandra. Det är på den vägen, som vår regering går fram. Den har redan tagit ett par steg på den stråten. Det må tillåtas mig att lyckönska den därtill samt uttala en vördsam förhoppning om att regeringen icke av de stora vanskligheter, som här kunna möta, skall låta avhålla sig från att gå vidare. Det kan komma ett lämpligare tillfälle att ingripa och erbjuda sin goda tjänst åt regeringen i Finland för att få den och upprörelsen att komma till tals med varandra; och det är allt skäl att fortsätta med försöket att genom diplomatisk aktion förmå ryssarna att återkalla sina trupper från Finland.

Men skall man väl medla med orätten? Kan det verkligen vara rätt att söka underhandla med mördare och banditer? Så frågas det tusenstämmigt från det håll, där man påyrkar ett »behjärtat» upp-

trädande från Sverige i den finska frågan. Ja, på det sättet frågade man också sommaren år 1914 i Österrike-Ungern, när den första harmen brann som hotast över det serbiska mordet på den österrikisk-ungerske tronföljaren. Man ville icke vara med om någon medling med »mördarpaket», och följden blev världskriget. Skall man medla med orätten? På det sättet har man ofta förr i tiden frågat när förslag väckts att i godo söka avvärja en väpnad konflikt, och mycket ofta, kanske oftast, har det lyckats att med detta väl valda slagord slå ihjäl besinningens röster.

Men det har också hänt ibland, att det lyckats fredens målsmän att dämpa de krigiska instinkterna och förmå massorna att lyssna till försoningens stämma, att taga reson. Jag vill i det avseendet endast för kuriositetens skull erinra om särskilt ett tillfälle. Då en gång i det gamla Rom plebejerna gjorde storstrejk och ville bryta sig ut ur samhället, lyckades konsuln Menenius Agrippa komma till tals med de upproriske. Och han berättade därvid en fabel för dem, nämligen hur det gick, då människokroppens särskilda delar och organ kommo i delo med varandra och den ena icke ville hjälpa den andra: magen lyckte det vara onödigt att smälta maten åt de övriga organen, lungorna ville icke längre pumpa luft åt de andra o. s. v. Följden blev, att hela kroppen förtvinade. Nu måtte Menenius Agrippa förstätt sig på konsten att berätta skickligt och med kläm, ty slutet blev ju, att de upproriske togo reson och läto förmå sig godvilligt att gå in på en hederlig fred. Den, som den gången tillät sig att medla med orätten, hälsades av sin samtid som fäderneslandets räddare, och jag kan icke neka till, att jag för min del tycker, att det lyser en ljus glans ännu över hans namn i historien.

Jag tror således, att vi icke behöva skämmas för, om vi nu stödja vår regering, när den vill förmå de kämpande partierna i Finland att komma till en godvillig överenskommelse. Vi behöva icke skämmas för det, även om en och annan hetlevrad skald finner det vara en bottenlös skam för vårt land, att ett sådant förslag i dessa dagar kommer fram.

Kan det då vara rätt att undandraga »mördare och banditer» deras välförtjänta straff? Kan det vara rätt att lägga sig ut för »våldsmän och blodhundar»? Jag för min del är icke rädd att förklara, att jag icke tror, man har rätt att beteckna de finska upprorsskarorna såsom en homogen samling av banditer och mördare. Visserligen kan jag icke instämma med interpellanten i hans försök att breda ett försoningens skimmer över allt som sker därborta, men jag tror, att det är orätt att skära alla över en kam. Kanske finns det bland upprorsskarorna många fattiga människor, torpare och arbetare, som under åratals lidit brist och umbäranden, slitit ont under en hård kamp mot ett hårt och frosthundet klimat och mot en hård och ofta kanske oförstående kapitalistklass. En dag har för dessa stackars förslitna människor predikats ett evangelium om en bättre tid. Det har lovats dem att, om de organiserade sig och begagnade sin makt, de kunde vända sitt olycksöde till lycka för sig och sina barn. De ha lystrat till parollen, organiserat sig och trott på sina

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

ledare. När så bakslaget kommit just då de trott, att det jordiska paradiset stätt alldeles färdigt för dem att träda in i, när de gripits av fruktan för att vad de stodo nära att nå skulle ryckas dem ur händerna av »de borgerliga», då, vill jag säga, var det visserligen icke rätt och ursäktligt, men förklarligt och mänskligt, att de i sin upphetsade stämning följde sina ledares maning att gripa till våldet såsom det yttersta medlet för att nå det förespeglade paradiset. Jag för min del kan icke komma ifrån, att saken sannolikt ställt sig så beträffande många bland de upphetsade skarorna där borta på andra sidan havet, och jag kan icke gå in på att det är en moralisk plikt för oss att släppa till vapen för att dessa skaror skola hängas, stötas ut ur samhället, berövas sina rättigheter och behandlas såsom en pariasklass.

Herr talman! Såsom ett resultat av denna debatt tror jag man kan fastslå, att det svar, herr statsministern lämnat, inom den övervägande delen av vårt folk — och därom är jag förvissad — även inom den svenska bondeklassen, skall hälsas med glädje och tacksamhet. Jag är övertygad om att på många håll i vårt land vad som i dag här förekommit och främst statsministerns anförande skall befästa den förvissningen, att de män, som nu stå vid rodet, med fasthet, mod och besinning skola förstå att lotsa vårt ödes skuta genom de faror, som på alla håll omgiva dess färd.

Vidare anförde:

Herr S o m m e l i u s: Ja, herr talman, jag skall inte längre uppehålla kammarens tid med denna fråga, men jag har icke ansett mig böra stryka mig från listan över de antecknade talarna, ehuru jag kanske inte har något särskilt viktigt att meddela, ty det mesta av vad jag skulle ha velat säga har redan i denna fråga framförts. Jag har inte heller tagit med mig några tidningsluntor, som jag kan föredra från talarstolen i dag — det får jag kanske göra vid ett annat tillfälle — och inte heller vill jag ge mig in på någon polemik med Stockholms tidningar vare sig av höger- eller vänsterfärg — det får jag lämna åt andra talare, som häri producerat sig under dagens lopp.

Jag begärde ordet för att uttala mitt djupa beklagande över det resultat, till vilket regeringen här kommit. Jag hade verkligen väntat, att man skulle ha tagit något allvarsammare itu med den fråga, som här i dag så länge diskuterats. Om jag nu emellertid vid detta tillfälle icke heller vill klandra regeringens ståndpunkt, är det därför, att jag vet hur svår dess ställning är i frågan. Jag vet, att ungefär hälften av vårt lands befolkning står på den ena sidan och den andra hälften på den andra. Det är den vanliga splittringen i alla viktiga frågor, som alltid råder i vårt land. Aldrig se vi vår nation enad, utan ständigt söndrad. Det är vår nuvarande olycka, och helt säkert blir det för framtiden detta lands olycka, och det var så inte minst i de krig, som på 1700-talet fördes om Finland. Vi minnas alla Anjalaförbundet. Det var också en följd av denna svenska nationens benägenhet för splittring, och vi minnas också vad som föregick en

av de största, mest brutala olyckshändelser, som drabbat vår nation, nämligen Sveaborgs fall, det var också splittring. Måtte denna splittring en gång i framtiden upphöra, det är min innerliga önskan.

Det hände för något mer än 200 år sedan, att vår krigshär led ett nederlag vid Poltava, det var år 1709. Följden av nederlaget vilar ännu tung på vår nation. Det visar sig överallt, var det är fråga om att fatta ett beslut, särskilt när det i något hänseende kan tangera en utrikespolitisk angelägenhet, hur räddhågade vi äro, hur vi frukta och skälva och inte våga ta ett steg på grund av den brist på självtillit som fortfarande behärskar oss.

Jag har också begärt ordet för att framföra ännu ett skäl för en åtgärd i det syfte, vari man från finskt håll gjort en vördsam hemställan eller åtminstone uttalat en önskan om, nämligen den 600-åriga förbindelse vi haft med Finland, som oblikerar oss till vissa uppoffringar för detta land. Vi stå i stor skuld till Finland. Det har kanske ingen av herrarna förr erinrat sig, att under hela tiden från freden i Nystad 1721 till freden i Fredrikshamn 1809, har Finlands folk nästan ensamt burit hela bördan av följderna av Sveriges svaghetstillstånd efter Karl XII:s nederlag vid Poltava. Under denna tid, då det streds om Finlands vara eller icke vara, om Finlands tillhörande till eller avskiljande från Sverige, under hela denna tid fick Finland bära försvarsbördan, och särskilt under sista kriget, som avslutades 1809, var det stöd vi lämnade från Sverige synnerligen svagt. Jag tror inte heller, att finnarna själva hade tänkt sig, att Sveriges folk nu skulle vara så modigt att kunna och våga lämna någon hjälp. Den förhoppningen har jag icke hyst, men den skuld vi stå i till Finland sedan 1700-talet trodde jag vi skulle nu i någon mån kunna gottgöra. Då så inte skett, skall jag be att få uttala mitt beklagande, men på samma gång gör jag en vördsam hemställan till regeringen, att den vid de diplomatiska underhandlingar som komma att föras måtte söka att föra denna för Sverige och inte minst för Finland viktiga fråga till ett lyckligt resultat.

Herr Månsson i Hageström: Jag har suttit här på förmiddagen och hört på de visa och förnuftiga, som här hållit förmaningstal för jordbävningar. Det har förvånat mig, att man kunnat vänta annat än våldsamma klasstrider emellan de förut härskande klickarna och de förut undertryckta folkmassorna efter de sista 30, 40 årens händelser. Det är klart, att när det gamla systemet så grundligt gjort bankrutt, att dess målsmän med vett och vilja förhärjat jorden och mänskligheten mer än den någonsin varit förhärjad, och därvid t. o. m. lyckats överträffa digerdöden i dess verkningar, ty den drog väl inte så över hela jordklotet, det är klart, säger jag, att efter en sådan verksamhet måste det bli en uppörelse, inte på ett utan på många ställen med den härskande klassen. Jag tycker, att herrarna i dag, i stället för att hålla förmaningstal och tala om, hur man huserar här och där i Finland, kunde ha talat en smula om, hur hela det system har varit, som är skuld till detta, och kommit överens om, att det kapitalistiska systemet är ohållbart.

*Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

Hela det kapitalistiska system, vars högsta blomning vi dragits med, framför allt under de sista 20 åren, men som i verkligheten florerat sedan 30, 40 år i vårt land, hela detta system, som innebär, att de, som inte frambringa värdena, skola kunna utav dem, som frambringa jordens produkter, erhålla lejonparten av dessa produkter, innan de, som frambringa värdena, därav erhållit sin karga nödortf, det systemet är ju så förnuftet utmanande, det utäskar så löjet och harmen, att det bör falla på sin egen orimlighet. Det kan omöjligt gälla som grundval för ett verkligt civiliserat kultursamhälle. Det måste falla, med ondo eller med godo, helst med godo, men om det är nödvändigt, med ondo, det kan inte hjälpas; det vill jag säga särskilt till herr Branting i anledning av hans anförande. Kan man vänta annat än försök att i godo eller med våld korrigera förhållandena, när vi ha ett sådant världsspektakel för ögonen, som att miljontals av den bästa manliga ungdomen tvingas att tillbringa fyra år i jordhålör med att ligga och lura på varandra, med att stympa varandra, sedan de tagits ifrån åkrarna, från fabriker, från hela produktionen, bara till att förstöra och förgöra? Kan man vänta annat, när förhållandena äro sådana, att det finnes en stormakt, som på de tre tilländagångna krigsåren fått en ökad statsskuld av omkring 100,000 miljoner kronor, bara en enda stat, och de andra i proportion därefter, utgifter gjorda endast i ändamål att hålla förstörelsemaskinen i gång? De skador som åstadkommit av detta förstörelsemaskineri äro ju faktiskt omätbara och kräva århundraden för att ersättas. Jag frågar: Tror ni verkligen, att när man med flit med miljoner människors hjälp lagar, att lavinen börjar rulla, det lönar sig att hålla förmaningstal till den, när den sopar bort folk och byar, där den drar fram? Att herrarna inte inse, att hela systemet är ohållbart och måste ändras, det visar bara, att herrarna äro omöjliga att vidare företräda civiliserade samhällsordningar.

Om förhållandena äro sådana å allmänhet, hur mycket mer måste inte förhållandena skärpas i vissa trakter av jorden, t. ex. Finland, där en kamp nu försiggår mellan överklass och underklass, ty annat är det inte fråga om här, vad man än vill säga, än en kamp mellan byråkratien och godsägaregruppen å den ena sidan och mellan folkets djupa leder å den andra. Jag har talat med personer från Finland, som säga: Ja, den här revolutionshistorien är mycket gammal. Den bottenar först i den gamla bittra striden mellan fenomaner och suecomaner. På många orter där är det första ett barn fått lära sig i skolan detta: »De svenska herrarna skola ni inte bry er om.» Varför har kampen blivit så häftig särskilt i Finland mellan dessa överklassklicker och folket? Förtrycket är ju gammalt och har förekommit i skilda former på alla håll, även i vårt land, men i Finland har det funnits en invandrad främmande folkras, den svenska herre- och fogdeklicken, som i århundraden trampat ner Finlands folk och kommit ett dovt hat mot denna herreklick att bränna sig fast i siälarna. Det få vi inte glömma, när vi tala om förhållandena i Finland. Genom detta har också utan tvivel den finska överklassen kommit att i viss mån bli behårdare, mera reak-

tionär, mera främmande för västerländska idéer än någon annan överklass i Europa, åtminstone måste man gå ner till Ungern och Rumänien för att finna en överklass så förbenad, så absolut hätsk mot allt nytt och så främmande för verklig samhällssolidaritet. Därom vittnar till exempel dess hållning i torparfrågan för några år sedan. När man då hade där vidtagit vissa åtgärder för att förbättra torparnas ställning, kunde man se, hurusom det följde en massuppsägning av torpare från godsägarnas sida och endast ett tsarmanifest kunde rädda torparna från att i tiotusental vråkas ut från sina hem. Det är ju klart, att en sådan händelse, att man i tsaren måste se en befriare för folket gent emot dem, som nu säga sig kämpa för frihet från tsardömet, när dessa torpare i tsaren funno en frälsare från dem, som ville vråka dem från hus och hem, måste bränna sig fast i folkets minne. Det är en hel mängd andra liknande, för den finska herreklicken betecknande, som jag här skulle kunna draga fram.

Jag vill emellertid i detta sammanhang icke försumma att nämna judefrågan. Här hölls i vintras under pågående riksdag ett möte på en lokal i Stockholm och jag glömmer aldrig den förvåning, som avspeglade sig i de närvarande svenskarnas ansikten, och det sorl, som bröt ut från församlingen, när där en jude steg upp och talade om judarnas ställning i Finland. Genom den Mannerska lantdagen blev deras ställning avsevärt förbättrad, men den nya lantdagen har åter upphävt den till judarnas förmån stiftade lagen och i stället skapat en annan, varigenom dessa icke på långt när erhålla samma friheter som enligt nyssnämnda lag. Detta är ju en sak av ganska underordnad betydelse, men den utgör dock ett symptom på hela den reaktionära anda, som härskar i Finland.

Jag frågar mig då, huru det kan komma sig, att ett folk, som bor så nära Sverige och som haft förbindelser med Nordens folk så länge och åtnjutit stöd av Nordens folkopinion i sin kamp mot tsarismen, icke följt med på det sociala området på samma sätt som de övriga folken i Europa. Jag kan då icke dölja för mig, att förhållandet är det, att, såsom även finska män bekräftat, den finska ämbetsmannaklassen under de senaste hundra åren så gynnats från tsardörets sida — jag skulle kunna draga fram massor av exempel därpå — att det är fullkomligt makalöst i världshistorien. Sedermera bröt ju likställighetskampen ut, som gjorde slut på de dåvarande förhållandena. Denna ungdom där, som har sina rötter i den svenska feodalismen från 1600-talet, som fått i blodet den moderna företagar- och gåpåaranda, vi hade före kriget, som förberett sig att vara tsarismens tjänare och intaga ämbetsmannaplatser i Finland och Ryssland och som slutligen förberett sig ute på de tyska lägerplatserna och under krigsåren oavlåtligt arbetat för att driva Sverige och Finland gemensamt in i kriget med Ryssland, denna ungdom kommer nu hem och påverkar naturligtvis även klassernas inbördes hållning inom landet. Dess egen klass, överklassen, blir ännu mera aggressiv och omöjlig, och de djupa leden bliva ännu hätskare än förut mot dessa nya element, som komma in med en i dem väl ingrodd preussaranda till alla de reaktionära inslag, som förut funnos

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation
(Forts.)*

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

i landet. Här ha vi också ett moment, som vi skola komma ihåg, när vi vilja förklara striden i Finland. Förberedelserna för kampen har försiggått öppet. Hela sommaren i fjor har det till våra öron kommit meddelanden från Finland om vapensmugglingar i stor skala över Östersjön; vapenupplag ha upptäckts, fartyg fasttagits, trafiken har försiggått öppet inför hela världens ögon. De finska arbetarna ha mycket väl vetat, vad de hade att vänta. De hade att vänta ett blandat preussar- och tsardöme under till skenet mera frihetliga former inom sitt land, frihet till formen, förtryck till innehållet.

Vi, som dragits med den allmänna värnplikten i vårt land, vi, som i vår enfald trott, att denna värnplikt och de därav skapade maktmedlen skulle utgöra en garanti för vår frihet och för vår rätt att leva oantastade, vi ha blivit grymt bedragna i denna vår tro. Vi ha funnit, att just de stora rustningar, som vi under årens lopp underkastat oss med offer av hundratals miljoner kronor och hundratals dagsverken, gång på gång utgjort Sveriges allra största fara, och från denna talarstol och i detta rum har flera gånger den satsen uttalats, att utan en enda kronas rustning, utan ett enda dagsverkes värnplikt skulle vi ha varit mycket tryggare i världskampen, än vad vi nu varit. Den, som vidare sett på den stora striden tolken emellan, huru kriget har blivit fullkomligt omöjligt såsom skiljedomare i de mellanfolkliga tvisterna, huru omöjligt det är ens för stormakterna att genom krig slita några tvister, måste med största förvåning se på åtgärder för att i Finland införa den allmänna värnplikten. Och man undrar förvånad, om ett folk, vars första åtgärd är att vidta något sådant, när det utan vapen erhåller sin frihet, sedan det en gång för hundra år sedan med vapen underkuvades, verkligen är moget för självstyrelse.

En hel del märkliga uppgifter ha även kommit till oss rörande skötseln av Finlands livsmedelsfråga. En del av dessa uppgifter har jag icke läst i arbetarnas tidningar, utan i det konservativa Huvudstadsbladet men mellan raderna och på raderna i dessa artiklar och notiser i Huvudstadsbladet har man icke kunnat undgå att läsa, hurusom i Finland synes ha rått ett sådant förhållande, att medan man på många håll har måst blanda bark i brödet, har det på andra ställen återigen funnits matvaror och upplag i överflöd. Vi, som åtminstone låtsa oss ha något av en aning om samhällssolidaritet här i landet, ha med häpnad sett, hurusom Hälsingfors' och andra städers överklasskvinnor vidtagit gemensamma åtgärder i syfte att vägra regeringen att företaga husrannsakingar för att se, om det finnes några stora lager gömda i husen. Det synes mig, som om det bör finnas någon gräns och att det även från den finska överklassen bör visas någon hänsyn till samhället. Vi kunna här hemma icke skryta av någon överdriven samhällssolidaritet — vi äro ju tvärtom ganska vanlottade på den varan — men vi förvåna oss dock, när vi läsa i de finska tidningarna om åtgörandena där i denna sak.

Jag blev här närmast uppkallad av herr Brantings anförande. Det synes mig som om herr Branting såge alltför formellt på folk-

representationens syftemål. Jag skall icke gå in vidare på det väl för alla väl bekanta förhållandet mellan den Svinhufvudska senaten och arbetarna, men en sak som förekom i herr Brantings anförande, skall jag dock här inom parentes be att få rätta. Herr Branting sade, att arbetarna voro erbjudna att gå med i en koalitionsregering. Ja, det är alldeles riktigt, och socialdemokraternas majoritet voterade också för deltagande i en sådan regering. Men när detta var gjort, drogo sig, enligt vad som meddelats mig, borgarna undan och ville icke längre vara med om en dylik samregering. Så förhåller det sig med den saken. Men herr Branting kan ju icke rå för, att han icke känner till verkliga förhållandet; han synes icke ha blivit uppläst om detsamma.

*Fortsatt debatt
i anledning av
svår å inter-
pellation
(Forts.)*

Herr Branting talade om representationsfrågan och han anhöll att beträffande densamma få ett bestämt ja eller nej från vår sida. Jag kan i den saken icke svara för mer än mig själv. Jag har äran att tillhöra icke ett parti — ty parti låter för mycket likt svinahjord eller fårskock under en två eller tre herdar — utan jag vill säga en arbetsgemenskap där vi arbeta sida vid sida för det gemensamma målet och där vi söka låta varandra ha var sin egen uppfattning i detaljspörsmål något så när i fred. Jag vill därför icke ha förmåtenheten att tala för andra, utan jag talar för mig själv, och sedan får var och en svara för sig. Jag är dock övertygad om, att min uppfattning delas av tusenden och tiotusenden arbetare och småbönder här i landet och särskilt av många inom den trakt, där jag är hemma. Herr Branting säger, att den finska resningen mot den demokratiska ordningen där är icke försvarad med svälten och icke heller med de Svinhufvudska angreppen på landdagens bevillnings- och beskattningsrätt. Det är, må jag säga en ganska formell synpunkt på representationsproblemet. Även om man har allmän rösträtt, så veta vi ju i alla fall, huru det stundom går till. Även med vår allmänna rösträtt kunde det, såsom vi veta, ha varit nära däran år 1914, att här blivit ett sådant utslag i valstriden, att den då sittande regeringen funnit det möjligt att kasta Sveriges folk in i kriget. I kraft av den allmänna rösträtten skulle då Sveriges folk ha funnit sig tillfreds med att ha kommit med i världsbranden. Den allmänna rösträtten är väl dock ett instrument, som i fråga om sina verkningar är i hög grad beroende på folkkulturen inom ett land. Man måste härvidlag taga hänsyn till den press, som ett folk, t. ex. vi, för närvarande ha. Jag ber herrarna läsa en del tidningsorgan, och man skall finna, hurusom denna press uppenbarligen förvränger och ligger utan att någonsin ta tillbaka sina lögner. Med en sådan press kan även det bästa samhälle vara dömt att gå under; det finnes ingen möjlighet för en civiliserad existens i sådana lögnsjöar och smutsfloder, som vältra ut från pressarna i Klarakvarteren och även på andra håll i vårt land. Ponera, att denna press lyckas att med sina öronbedövande alarmtoner för ett ögonblick förvilla folket, antag att det i en avgörande strid blir en majoritet som röstar för att folket skall begå självmord genom att kasta sig ut i världskriget eller för att hålla sig till herr Brantings ord, svälta, så skulle man

Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

icke alls vara ursäktad, om man reste sig emot en så beskaffad »demokratisk» ordning; den allmänna rösträttens folk har blott att svälta och tåla. Det är ju dock alldeles orimligt att begära att folk skall kunna gå med på några sådana synpunkter.

När jag här skall svara ja eller nej på den framställda frågan, skall jag be att få stå på den grundval, på vilken hela vår svenska parlamentariska kultur vilar, till den karta, som man icke behöver vara rädd att gå fel efter i dessa saker. Jag skall be att få gå till den gamla bonde demokratiens landskapslagar här i Sverige. Där heter det i en av landskapslagarna: *Svear äga konung taga så ock vråka*. Det var våra fäders första bud, och vad innebär det? Jo, det innebär, att till sist, när det kniper, är det icke de yttre formerna, utan folkets sunda omdöme, som avgör, huruvida de former, som finnas, äro så föråldrade, att med dem folkets undergång är given och de därför måste ändras eller om man kan vidare arbeta med desamma. Svear äga konung taga, så ock vråka — det var den gamla bonde demokratiens första grundsats. Grundtanken i all demokrati är: hos folket vilar ytterst makten och bestämmanderätten. Men klart är, att när denna rätt vilar hos folket, då vilar den på en så bred och trygg grundval, att om man har någon kännedom om folket, behöver man icke någonsin tro eller riskera, att man kommer ut för några brådstörtade omkastningar. Ty de djupa leden göra icke annat än i ett förtvivlans ögonblick någon djup omkastning. Vidare får jag be herrarna och särskilt herr Branting någon smula skilja på en del andra samhällen och samhällen sådant som vårt, vilket ändå bottnar sedan en 800—900 eller 1000 år i en grundmurad politisk självstyrelse, ehuru denna sedermera tidvis varit avbruten av fåmansvälde eller envälde, men vars arv vi ändock ännu ha att tära på. Man måste skilja, säger jag, på folk sådana som de svenska, norska och danska samt några andra, och de folk, som under århundraden legat under despoti, där makt varit rätt och rätten aldrig kunnat göra sig gällande, utan varje försök att tala rättens sak utan vidare tystats ned. Det är alldeles givet, att vad som måste försvaras i ett land sådant som Ryssland kan icke på samma sätt försvaras i ett land som Danmark, Sverige eller Norge. Tack vare vårt nerifrån hedendemokratien nedstammande arv ha vi här för folkets självstyrelse rikedomskällor och fonder att ta utav som saknas på andra håll. Här har självstyrelsen genom århundraden gått folket så djupt i blodet, att varje gång denna självstyrelse blivit avbruten, har den åter och åter igen erövrats av folket eller dess talesmän. Vi måste, och det bör vara kontentan av mitt svar, lära oss att se med andra ögon på de folk, som icke haft tillfälle att gå parlamentariska vägar, som icke haft tillfälle att styra sig själva och taga lärdom av begångna missgrepp, än på de folk, som ha en gammal självstyrelse.

Det förvånar mig, eller rättare, det förvånar mig icke, att när herr Hansson från Stockholm här höll sitt första anförande, han, som den valboss han är, skulle söka draga in tidningspolemik i de-

batten. Jag skall icke ingå på något svaromål beträffande hans anförande. Jag vill blott säga, att jag för min del och, såsom jag tror, även de flesta kammarledamöterna av hjärtat avsky såväl att man drager in någon tidningspolemik här i protokollen som också att man över huvud taget här drar in några mellanpartistridar. Här är den sal, där svenska folkets valda ombud skola samlas för att säga sin mening om den saken och den saken och icke om vad Jönsson, Hansson eller Larsson skrivit i det eller det bladet. Det vare nog sagt härom.

*Fortsett debatt
i anledning av
svar å interpellation.
(Fortn.)*

Finlands strid må emellertid för oss vara en spegel. Om det råder ohållbara förhållanden, måste de falla. Efter en så grundlig väckelse, som folken erhållit nu under dessa år, är det alldeles klart, att vi måste gå fram till en förändring av samhällsförhållandena, och denna förändring måste ske med ondo eller godo. När ett jordskikt är underminerat, hjälper det icke mera att gråta, klaga och förmana, utan det sätter sig. När en samhällsordning är så underminerad, som den kapitalistiska och militaristiska är nu, och när detta är så uppenbart för hela världens ögon, då är det klart, att man måste gå till att förändra de ohållbara samhällsförhållandena. Var och en må offra av sina små privilegier för att ge till samhällsbygget, för att göra det hela värdigt att hysa människor samt söka åstadkomma, att en andlig kultur kan blomma och bestå på den materiella kulturens grund. Rättfärdighet höjer ett folk, men orättfärdighet och synd äro ett folks fördärv.

Herr Lövgren i Nyborg: Herr talman, mina herrar! Jag skulle egentligen icke haft något att säga efter vad den siste talaran här yttrat, men det var något i herr Lindmans anförande, som enligt min mening fordrar ett svar.

Herr Lindman efterlyste här några riktigt autentiska uppgifter på våldsdåd från de vitas sida i Finland. Jag var för två veckor sedan uppe i Haparanda och gjorde då också en titt över till Finland. Jag hade där tillfälle att dels av vita gardister och dels av ögonvittnen till striderna och avrättningarna därstädes göra mig underkunnig om, huru det verkligen tillgätt. Det berättades mig, att striderna i Torneå icke varit några strider om idéer eller partier, utan strider om vapen. De vita gingo till attack mot ryssarna, därför att dessa voro i besittning av vapen, som de vita ansågo sig själva vara i större behov av. Ryssarna begärde ingenting bättre än att få fara ifrån Torneå och bege sig hem till sitt land igen. Men detta blev dem icke förunnat, utan man gjorde anfall mot dem. När det så öppnades eld emot ryssarna, försvarade de sig, och det kom till skottväxling, som resulterade i att fem man stupade på de vitas sida. Detta togo dessa sedan såsom förevändning för att efter striden avrätta sex å sju stycken ryssar samt en finne. Det var några svenskar, som råkade bli ögonvittnen till avrättningen av den kommissarie, som kom tillsammans med den rumäniska beskickningen till Torneå. Detaljerna i denna avrättning äro tillräckligt råa för

*Fortsatt debatt
i anledning af
svar å inter-
pellation.*

(Forts.)

att stämpla de vita såsom banditer i minst lika hög grad, som de röda blivit stämplade såsom sådana i den svenska pressen. Vad som är särskilt beklämande är, att den finne, som blev avrättad, utvisats från Sverige samma dag. När man hade avfyrat en salva mot dessa, som avrättades, gick man fram och gav dem även ett revolverskott per man, och så spottade man på dem och uttryckte med en svordom sin tillfredsställelse över, att man hade blivit av med dem, samt förklarade, att detta var det lättaste sättet att bli av med alla sådana där djävlar. Det vittnar om en råhet, som icke står något efter den, som man beskyller de röda för att äga. Man skall icke försöka inbilla detta lands arbetare, att det går en gräns, och att det är bara änglar på den ena sidan och endast djävlar på den andra, utan båda parterna äro nog människor på gott och ont. Från Rovaniemi meddelas, att ledaren för socialdemokraterna därstädes kom ned till Kemi och blev där fångad av de vita, som sköto honom på torget. Sedan man hade skjutit honom, kastade man kroppen över en gärdesgård, och där fick den ligga. Här ser jag i sista numret av Norrskensflamman, som kommit hit i dag, en översättning från den finska tidningen Pohhjalan Sanomat utgiven i Kemi, och där läser man följande dagordning, som utfärdats av statskommandanten Tinra: »Varje lönnmord på medlemmar av skyddskåren bestraffas sålunda: Varje mord av medlemmar av skyddskåren bestraffas med arkebusering av 10 tillfångatagna rödagardister. Samma kungörelse befäller invånarna i staden att till en viss dag avlämna sina vapen. De vilka efter denna dag anträffas i besittning av vapen komma att ställas inför krigsrätt.»

När man vet, att krigsrätten i Torneå har såsom ordförande en viss, i hela Torneådalen känd odåga, som heter Heika från finska Woiakala, vilken varit nere i Tyskland och deltagit i kriget och sålunda utbildat sig till detta sköna yrke, så förstår man, vilka rättfärdiga domar, som där skola bliva avkunnade. Det var ju en viss fruktan en tid, att man skulle utvisa till Finland alla rödagardister, som kommo över till den svenska sidan. Bröderna Lukima fördes över gränsen, och huru det gått med dem, är icke bekant, men det är att hoppas, att de icke fallit offer för de vitas raseri. Under alla förhållanden har civilministern under ett samtal, som jag hade med honom i går, förklarat, att finnarna icke längre skulle bliva utvisade över gränsen, och det är jag mycket tacksam för, ty det är sannernligen ett ohyggligt öde, som de gå till mötes, vilka bli utvisade och komma i de vitas händer.

Men samtidigt med att vi icke kunna stämpla de vita såsom minst lika råa som de röda, bör detta vara en maning för oss i detta land att icke flytta de finska striderna över hit. Men en väpnad intervention i Finland kan icke ha någon annan effekt, än att man just flyttar över striderna hit, ty vad man än må säga och hur man än må leva i pressen, kommer man dock aldrig att få svenska arbetare att skjuta på finska arbetare, i all synnerhet när vi veta, att röda gardisterna i Finland äro söner i rätt nedstigande led till röda

gardisterna av 1905, vilka emottogo så mycket lovord i den svenska pressen, och när vi också veta, att Mannerheim och alla de andra ledarna varit betjänter åt tsarregeringen. Med den makt, som detta förhållande har över sinnena, skall det nog bliva fåfängt att försöka inbilla de svenska arbetarna, att det är någon kamp för demokrati, som herr Mannerheim och konsorter föra i Finland. Det ligger tvärt om mycket nära till hands att tro, att de där vilja införa ett system à la Tyskland; de senaste händelserna jäva åtminstone icke detta påstående. Den beredvillighet, som man i Tyskland visat för att expediera militär och personer, utbildade i detta slaktaryrke, upp till Finland, tyder på, att det är ett mycket nära samband mellan Wilhelmsstrasse och de finska borgarna samt att meningen är att på denna väg komma åt den förhatliga Petrogradregeringen.

*Förtänt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Herr Albin Hansson ville göra gällande i sitt anförande, att det skulle vara många beröringspunkter mellan Nya Dagligt Allehanda och Politiken, men efter all den ramsa citat från Socialdemokraten, som herr Norman här läste upp, synes det mig snarare, som om det skulle finnas ett samband mellan Socialdemokraten och Nya Dagligt Allehanda.

Under alla förhållanden få vi vara tacksamma för, att regeringen hittills stått emot alla påtryckningar, som gått ut på att få en väpnad intervention till stånd i Finland. Därmed ha vi också skyddat oss ifrån ett inbördes krigs fasor, ty en intervention i Finland skulle, som sagt, icke medföra annat än, att man flyttade de finska stridigheterna över till svensk mark, och den saken må icke glömmas, när vi gå att bedöma denna fråga.

Herr Engberg: Her talman, mina herrar! I det anförande, som hölls här i kammaren av herr Lindman, sköt han undan frågan om den ifrågasatta interventionen vilken aktualiserats i den hemställan, som gjorts av de 40 redaktörerna, tillhörande hans parti, och gick i stället fram utefter den linje, som föreligger i petitionen till statsministern. Det framgick av hela det resonemang, som herr Lindman förde, att han såg saken på det sätt, att ett accentuerande av den senare linjen i själva verket innebär intagandet av en ståndpunkt, som i grund och botten är att anse såsom en ofarlig ståndpunkt. Jag skulle då till herr Lindman vilja rikta den frågan, huruvida han anser, att det föreligger någon principiell skillnad för bedömande av Sveriges förhållande till Finland, om man kräver en öppen intervention eller om man kräver en maskerad intervention i form av en statlig export dit av vapen. Ty såsom redan framhölls i det svar, som gavs av hans excellens herr statsministern, är det uppenbart, att den export, som här ifrågasättes, skall vara en export ur kronans förråd. Men då blir frågan den: är det möjligt att, om man hävdar den uppfattningen, vi skola stå mera neutrala inför det skådespel, som upprullas i Finland, än om vi göra en öppen intervention? Principiellt kan saken icke anses ligga på ett annat sätt, än om vi skulle göra öppen intervention. Principiellt måste här saken ligga på samma sätt. Herr Lindman invände: men Finland är ett neutralt land, och till

Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

ett neutralt land skulle vi folkrättsligt ha samma befogenhet att sända vapen som exempelvis till Spanien och andra. Men det fanns två punkter i herr Lindmans anförande, som ovillkorligen slog ihjäl den konklusionen. Han betouade först, att den lagliga regeringen där är att betrakta som representant för det officiella Finland och att det »vita» Finland är att betrakta som representant för det lagliga Finland. Han betonade vidare, att det finnes en motsättning mellan det vita Finland och den ryska soldatesken och att denna ryska soldatesk fick understöd — det framgick av hans fortsatta resonemang — från Petrograd. Därmed har han erkänt, att det föreligger en motsättning av krigisk art mellan det »vita», officiella Finland och den ryska regeringen, som ger understöd åt den ryska soldatesken. Därmed faller hans uppfattning, att det här föreligger en neutral stat i vanlig mening.

Herr Norman tog vid, där herr Lindman slutade, och slog först in på ett allmänt moraliskt betraktelsesätt med uppläsande av diverse utdrag ur tidningar. Han tillämpade där metoder, som praktiseras i svenska folkförbundet i tal och skrift. Han övergick där efter att framhäva de motiv, som skulle föreligga för hjälp från Sveriges sida, en hjälp, som han försiktigtvis icke närmare karakteriserade, utan lät stå öppet, i vad form den skulle komma. Men det var intressant att iakttaga den skillnad, som förelåg mellan hans ståndpunkt och herr Lindmans. Ty enligt herr Norman var det den ryska faran, som skulle vara motivet för ingripande från svensk sida. Han gjorde gällande, att det tarvades ett preventivt förfarande från svensk sida för att icke få den rovgiriga ryska imperialismen över Sverige. Det är sålunda ett annat motiv än det, som herr Lindman sköt i förgrunden.

Men herr Norman betraktade icke den punkten såsom den väsentliga i den uppgift han förelagt sig, ty det väsentliga skulle väl vara den moralkaka, han serverade socialdemokratien. Han började med att göra gällande, att konsekvensen av vårt partis ogillande av den finska revolutionen skulle också bliva, att vi skulle inskrida hjälparde på den parts sida, mot vilken denna revolution riktade sig. Jag undrar, om den logiken håller, herr Norman? Jag vill till hans begrundande taga en liten parallell. Jag vet icke, men jag förmödar, att herr Norman ogillar Tysklands kränkning av Belgiens neutralitet. Skulle han därav vilja draga den slutsatsen, att den, som ogillar den kränkningen, också måste i form av vapensändningar ställa sig på den kränkta partens sida? Jag ber att få ett svar på den punkten, herr Norman. Väjer herr Norman för att draga den enda möjliga slutsatsen därav, så har han erkänt, att den anmärkning, han riktade mot vårt partis hållning, icke är hållbar.

Nu säger herr Norman vidare, att den agitation, som förts från vårt partis sida här i landet, skulle vara ägnad att åstadkomma samma frukter, som vi sett i Finland. Herr Norman antydde, att socialdemokratien går fram här hetsande efter samma linjer och att vi ha att emotse en liknande katastrof såsom frukt av denna agitation. Jag vill på den punkten säga till herr Norman och andra menings-

fränder till honom inom högerpartiet, att den omständighet, som ligger hindrande i vägen för att den bolsjeviki-ska upplösningsandan skall gripa omkring sig även i västerlandet, är, att vi där ha socialdemokratisk skolning i större utsträckning hos arbetarmassorna, än som finnes på annat håll. Det kan vara ett moraliskt kraftfoder för högern att tänka på att det är tack vare socialdemokratien och dess skolning av arbetarna, som vi resa den bästa och hållbaraste barriär mot bolsjevismen, mot vilken vi alla, som hålla på att samhället skall utvecklas på en annan grund, måste resa motstånd.

*Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Jag vill säga herr Vennerström, att det förefaller mig vågat, när han åberopar såsom den anda, i vilken denna kamp skulle föras, Wibelius'. Såvitt jag har mig bekant, skulle det namnet vara symbolen framför andra i historien för den anda, som håller på rättens och laglighetens vägar och sätter rätten över våldet. Jag tror, att det är farligt för herr Vennerström med hans halvkurtis för bolsjevismens metoder att åberopa Wibelius såsom den, vilkens anda man skulle följa.

Jag skulle vilja säga en sak till högern i gemen. Vad var det från för håll vi hörde applåder, då bolsjevismen reste huvudet? Jo, det var från den svenska högerns officiella press. Under vilken eskort var det, som Trotskij och Lenin gävo sig iväg att börja sitt upplösningsverk i Ryssland? Jo, under eskort av den officiella svenska högern. Man har sett, vad hela den trafiken har utmynnat i. Nu drar man sig för frukterna av det, man själv givit sitt bifall. Men i själva verket är den visade sympatien från högerns sida mot bolsjevismen icke någon tillfälligheternas lek, ty det ligger därunder en och samma anda. Det sköna trivs i många former. Varför skulle icke högerbolsjevismen och bolsjevismen i den gestalt, Trotskij och Lenin givit den, rymmas under olika former, fastän de i grund och botten uttrycka samma sak?

Jag vill på denna punkt anknyta något till vad herr Månsson sade. Herr Månsson har rätt däri, att vi få såsom bakgrund till hela denna upplösningsprocess, som föreligger, se det kapitalistiska samhället. Det är det kapitalistiska samhället, som avlar av sig dessa revolutioner, som gå fram. Det är också självfallet, att det kapitalistiska samhället får ses såsom bakgrund och undergrund till den världsbrand, i vilken vi stå. Men det förefaller, som om herr Månsson gjorde sig skyldig till en betänklig sak, när han förväxlade med varandra förklaringen av en företeelse och försvarandet av densamma. Jag kan mycket väl förklara revolutionerna, jag kan förklara, varför man under den franska revolutionen från jakobinerklubbens sida begick våldsdåd. Det är en sak, men en annan sak är att försvara den. Jag kan icke förstå, hur herr Fabian Månsson med den allmänna idealitet, som vilar över hans åskådning, kunnat göra, såsom han i sitt anförande gjort, nämligen betrakta det hela ur synpunkten av en jordbävning, på vilken inga moraliska synpunkter äro tillämpliga. Jag kan icke dela hans uppfattning, när det gäller utformandet av demokratin, att man har rätt att så utan vidare som han gör skjuta åt sidan själva det redskap, med vilket man skall arbeta, för

*Parisatt debatt
anledning av
svår å inter-
pellation.
(Forts.)*

att helt allmänt, som han gjorde, vädja till den sunda instinkten hos folket. Demokratien är för oss socialdemokrater icke ett självändamål och kan icke bli det, men den är ett nödvändigt arbetsinstrument, en arbetsform, som vi måste acceptera för att få ett jämnt spel, när det gäller de olika klassernas brottningskamp med varandra. Och vi måste säga oss, att när vi såsom socialdemokrater acceptera demokrati- en såsom arbetsform, få vi icke bryta så att säga det avtal, som föreligger. Det gäller att omutligt hävda detsamma, ty annars rikta vi en mördande spets mot den åskådning, vi själva förfäktat.

Herr Månsson förmenade, med hänvisning till folkets kulturella ståndpunkt, att vi böra akta oss för att överskatta demokrati- en, ty folket är för omoget. Vi se hur linjerna möta varandra, hur hela den ståndpunkt, som talar från det håll, där man söker driva satsen, att riksdagen är en härd för inkompetenskulten, mötes med ståndpunkten på det håll, där man säger, att demokrati- en kunde gå för sig endast under den förutsättningen att det finnes en hög kultur, och där man på dylika grunder alltså anser sig befogad att ge en goddag i de demokratiska formerna. Här möter förkunnelsen från Svenska Dagbladets spalter förkunnelsen från herr Fabian Månsson. Men jag vill i detta avscende erinra herr Månsson och hans meningsfränder om en sak, som med större skärpa än på något annat håll drives från den »arbetsgemenskap», till vilken han bekänner sig. Jag vill erinra om att den förnämsta punkten på den arbetsgemenskapens program är självansvaret, som det heter, och det har av en av gruppens mest auktoritativa utolkare utlagts så, att den högsta fulländningen av demokrati- en är detta, att demokrati- en får så vid och bred basis, att självansvaret kan framskapas. Nu riktar herr Månsson utan vidare spetsen mot denna rätt väsentliga programpunkt, och det skulle roa mig att höra, hur han kan försvara på samma gång sitt hävdande av demokratiskt självansvar, d. v. s. att på en var enskild individ skall läggas fullt ansvar för utövandet av fulla rättigheter, och å andra sidan säga, att här få vi under omständigheter ge en goddag i den demokratiska formen. Det var också karakteristiskt, att, när herr Månsson skulle utveckla, hur han tänkte sig saken, han resonerade så, att folkets sunda omdöme avgör, om folkets arbetsformer äro tillfredsställande. Då frågas, hur den form skall vara beskaffad, genom vilken detta avgörande skall äga rum. Han måste gå i en cirkel och återkomma till det nödvändiga att få ett arbetsinstrument, genom vilket folkets vilja kommer till uttryck. Han säger av den kvist, på vilken han själv sitter, i samma ögonblick som han försöker komma undan demokrati- en genom att helt allmänt vädja till »folkets sunda instinkter».

På den punkten har högeråskådningen och den bolsjevikiska åskådningen mött varandra. För oss socialdemokrater står det klart, att vi kunna icke vilja vara med om att avlösa det gamla klassförtrycket och klassväldet med ett nytt klassförtryck och klassvälde. Det är utmärkande för det kapitalistiska klassamhället, att det råder ett klassförtryck, att det råder en klassdiktatur. Men när man från bolsjevikisk sida även här hemma i Sverige säger, att den revolution,

vi sett i Ryssland och Finland, icke är något annat än ett upp-
rättande av en proletariats diktatur i betydelsen av ett genom-
förande av socialdemokratien, då kunna vi icke vara med längre.
Vi tro icke, att socialdemokratien kan genomföras genom proklama-
tioner, dekret eller politiska revolter. För oss står det klart, att ut-
vecklingen först bör bringas till en viss mognad, att produktivkraf-
terna inom samhället först böra ha nått en viss punkt, innan den po-
litiska omvälvningen ger så att säga en bekräftelse på det faktum,
som föreligger. Men just därför att vi icke vilja ersätta det gamla
klassväldet med ett nytt klassvälde, vända vi vår spets både mot
bolsjevismen under det firmamärke, som är den svenska högens, och
mot bolsjevismen under det firmamärke, som är herr Ivar Venner-
ströms.

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Herr Nilsson i Tånga: Herr talman! Jag skall endast be
att få säga ett par ord som replik.

Jag begärde ordet, när en talare på östgötabänken, herr West-
man, som jag tyckte, något pretentiöst förklarade, att han talade å den
svenska bondeklassens vägnar, då han rekommenderade en svensk in-
blandning i den strid, som nu pågår i Finland. Det skulle vara önskt,
om talaren på östgötabänken, ville prestera den fullmakt att
tala å den svenska bondeklassens vägnar, som han måste vara innehav-
are av. Till dess ber jag att få protestera mot att vara represente-
rad av herr Westman i den finska frågan, och jag är övertygad om,
att icke blott de socialdemokratiska bönderna i denna kammare utan en
hel del andra lantmän från andra partier betacka sig för den äran.
Men måhända gör jag i verkligheten herr Westman orätt, ty han
gör kanske i själva verket icke anspråk på att tala å hela den svenska
bondeklassens vägnar, måhända icke ens å deras vägnar som äro
representerade i denna kammare. När allt kommer omkring är kan-
ske herr Westman blygsam nog att representera det allra nyaste
lantmannapartiet i denna kammare, riksförbundet, d. v. s. tre repre-
santanter plus två överlöpare. I sådant fall skall jag för min del
icke protestera, ännu mindre rikta något klander mot bonderepre-
santanter på östgötabänken.

Jag ber emellertid att få uttala som min mening, att regerin-
gens hållning i denna fråga, sådan den finnes uttryckt i hans excel-
lens herr statsministerns interpellationssvar, är den för vårt land och
folk lyckligaste politiken, och jag skulle vilja uttala den önskan, för-
hoppningen och säkra förvisningen, att denna regeringens politik
också måtte fullföljas. Den omfattas ovedersägligen av det över-
vägande antalet av svenska lantmän.

Herr Olsson i Ramsta: Herr talman! När vi liberala bönder
på förmiddagen genom instämmande i greve Hamiltons anförande
ådagalade vårt fulla gillande av regeringens ställning till inbördes-
kriget i Finland, skedde detta under det trygga och lugna medvetan-
det, att vi hade vår valmanskår med oss och bakom oss. Då det libe-
rala partiet i riksdagens andra kammare räknar över ett 40-tal bön-

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.*

(Forts.)

der, och då vår väljarekår till övervägande delen består av bönder, småbrukare, torpare och lantarbetare, väckte det vår synnerliga förvåning, när vi i dag på förmiddagen hörde herr Westman tala å den svenska bondeklassens vägnar och uttala sig gillande om den politik, som högern följt just i Finlandsfrågan. Vi ha ansett, att detta hans uttalande icke bör stå oemotsagt. Som herr Nilsson i Tånga nämnde, tillhör herr Westman riksdagens minsta parti, som icke räknar mer än tre ledamöter, och det är sålunda endast ett litet antal av den svenska bondeklassen, som han egentligen representerar. Men när han sade »vi bönder», så menade han kanske icke andra än dessa tre.

Den svenske bonden är en betänksam man, som icke gärna blandar sig i andras angelägenheter. Om man läser vår riksdagshistoria under den s. k. storhetstiden, skall man finna, att den svenska bonden protesterade på det kraftigaste mot kriget i främmande land. Till slut resulterade böndernas opposition i uppror i landskap efter landskap. Bondeklassen ville ej strida och dö i främmande land för mål, som den icke eftersträvade. Och denna opposition blev under årens lopp så stark, att det blev upplopp i ett och annat landskap, så att förmyndarregeringen och rådets herrar hade all möda att stilla dessa uppror och återföra lugnet.

Då vi hört, att här i dag meningarna brutit sig skarpt mellan å ena sidan regeringens klart markerade ställning att icke på något vis äventyra Sveriges fullt opartiska neutralitet i det pågående världskriget och å andra sidan högerpartiets ställning till detta problem, så är det med gillande vi bonderepresentanter konstaterat vår regerings hållning just i denna fråga. Det liberala partiet i riksdagens andra kammare räknar över ett 40-tal bönder, och vi bönder äro av sådan läggning, att vi äro betänksamma och vilja icke gå till ytterligheter.

Det var med mycket stor tillfredsställelse, som vi i dag börde av hans excellens herr statsministern, att regeringen vidtagit mått och steg för att söka åstadkomma medling där borta i Finland. Hans excellens statsministerns förklaring, att den svenska regeringen redan erbjudit den finska regeringen sin hjälp för att bilägga de inre stridigheterna på fredlig väg hälsas av oss liberala bönder med glädje, och jag är viss därom, att vår väljarekår därutinnan delar vår uppfattning.

Herr V e n n e r s t r ö m: Herr talman, mina herrar! Jag ber att vid slutet av denna debatt få rikta en del olika repliker mot några av mina föregående motståndare.

Jag vill börja med de mindre gudarna. Först vill jag då rikta mig mot herr Norman. Han har ur sin synnerligen rymliga citat-säck framtagit åtskilligt. Jag skall icke tåga mig friheten att genmäla så mycket mot detta. Jag anser, att det nästan visar brist på självaktning att ingå på ett längre bemötande. Jag vill bara uttala min förvåning över att herr Norman ständigt känner sig så upplagd att föra moralens och den goda tonens talan här i denna kammare. Han synes ha glömt, att det finnes ett gammalt klassiskt

ordspråk, som säger, att man bör känna sig själv. Det ordspråket vill jag rekommendera till begrundande för herr Normans del.

*Fortsatt debatt
i anledning af
scen å inter-
pellation.
(Forts.)*

Så ber jag att få säga några ord till herr Westman. Förra ecklesiastikministern är visserligen försvunnen från denna kammare sedan förra riksdagen. Men det finnes en annan Westman, och det är den försvunnes bror den aktivistiske Westman talar genom den närvarande broderns mun.

Herr Lindman har riktat en del angrepp mot mig och mitt anförande. Herr Lindman har i dag axlat en för honom tämligen ovanlig mantel, i det han talat som en sann och ärlig demokrat. Det är mycket vackert att se och höra, att även herr Lindman kan tala som en ärlig och uppriktig demokrat. Nu har herr Lindman talat om den respekt, alla böra hysa för den allmänna röstretten, för den fulla demokratin i enkammar-systemets form. Om herr Lindman är något annat än en klar och oförfalskad hycklare, då anhåller jag, att herr Lindman, när vi på vårsidan komma till debatten om den allmänna röstretten, även den gången och icke endast vid dagens sammanträde ser frågan ur de synpunkterna. Jag ber få säga, att om herr Lindman icke gör det, utan kommer med den gamla synpunkten, att rösterna icke skola räknas utan vägas, och till och med vägas på penningväg, då ber jag att vid det tillfället få anropa herr Lindman att minnas denna debatt.

Herr Lindman förde rättens och laglighetens talan, och det var naturligt, då han är en högerman, som grundar sin rätt och laglighet på penningens och kapitalismens trygga grundval. Men när herr Lindman griper den moraliska kastoskovelu och vill göra rent i vänsterns Augiasstall, så ber jag herr Lindman: hyfsa på närmare håll, hyfsa, där det behövs; inom aktivistiska kretsar, inom de finska lagren i Sveriges huvudstad.

Det har talats om, att inga ansökningar om vapen eller transitering gjorts, att därför inga licenser lämnats, och att man därför icke avlagit några ansökningar. Men vi veta, att svenska vapen sipprat ut öfver Sveriges gränser till Finland. Man annonserar, man inköper, man stjälar till och med och man smugglar. Jag erinrar om fallet Mars och Herobåtarna, som voro fullastade med svenska vapen. Var finnas anstiftarna? De herrar, som skydda den finska agitationen i Sveriges huvudstad, böra erinra sig att det försiggår ett lagbryteri mot svensk lag, som även herr Lindman bör taga till sin uppgift att göra rent med. Vill herr Lindman föra moralens talan — börja där! Man bör komma bort från den skammen, att de, som tala om moralen, icke säga ifrån, att detta är lagbryteri mot svensk lag.

Sedan ber jag att få rikta några ord till herr Branting, och jag gör det särskilt därför, att herr Branting riktade en bestämd interpellation till mig. Herr Branting talade om mina förskönande utläggningar av den finska socialismens ställning. Om nu så vore? Mot allt det förfulande icke minst från herr Brantings egen tidning gent emot den finska socialismen, så kräves det någon gång, att även den andra sidan får föra sina synpunkter mera fritt till tals. Jag har i dag

Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.

(Forts.)

måhända talat som försvarsadvokat för den finska socialdemokratien. Jag har gjort det med vett och vilja och vet icke, om det skall betraktas om en ogentlemannamässig gärning att föra talan för dem, mot vilka hela världen står som ett enda koppel. När Sveriges lagar anse att de värsta förbrytare ha rätt till en talesman, en försvarsadvokat, då anser jag, att Finlands socialdemokrater, som ändå kämpa en i grunden rättvis kamp, en kamp mot fattigdom fram till välstånd, en kamp mot förtryck fram till frihet, ha rätt att få en talesman i denna församling. Och jag anser, att just herr Branting, som såsom den unge Branting så många gånger ljungat och varit försvarsadvokat för även sådana revolutionärer, som haft icke endast ett utan flera mord på sitt samvete, att herr Branting, som talat för ryska revolutionärer, borde komma ihåg, att även de finska revolutionärerna ha rätt till en talesman.

Herr Branting ansåg, att jag lämnat en felaktig uppgift, då jag nämnde att siffran på de ryska soldaterna i Finland skulle vara 500,000 man. Det var alldeles för mycket, ansåg herr Branting. Jag har den uppgiften från den ryska revolutionsregeringens ombud i Sveriges huvudsad. Det är mycket möjligt, att det vittnesbördet icke anses av herr Branting giltigt, då vill jag framföra ett giltigt vittnesbörd, nämligen herr Brantings egen tidning. Där åtminstone kommer man väl endast med korrekta uppgifter. I en av den tidningens egna korrespondenser från Finland, jag vill minnas från herr Holmström, som en gång reste genom Ryssland och Finland, nämndes att de ryska soldaternas antal i Finland ansågs vara icke blott 500,000 utan till och med 700,000 man. Om jag prutar hela 200,000 på den siffran, borde jag väl hålla mig något så när på den rätta sidan. Detta är emellertid blott en delal.

Herr Branting ställde sedan en bestämd fråga till mig och krävde svar, ja eller nej. Och jag skall giva svar. Frågan var: Anser herr Vennerström, att ni från er sida vilja respektera den verkliga folkmajoriteten, sådan densamma talar inom en fullständig demokrati? Jag vill för mitt vidkommande och för Sveriges vidkommande svara, att den repliken ger jag på samma gång herr Engberg i hans tal om kurtis för bolsjevismen: Det är en fullkomligt självklar sak, att jag ställer mig på den ståndpunkten, att vi böra kräva den fulla respekten för en full och obeskuren folkvilja. När vi på värsidan komma fram till debatten om den allmänna rösträtten, få vi kanhända pröva hjärtan och njurar. Vi skola nog framlägga vår ståndpunkt, och jag vill hoppas, att herr Branting då även befinna sig nå den linien: Den hela, fulla folkviljan i samma form som i Finland med enkammare och allmän rösträtt. Det är helt andra former än de, som den nuvarande regeringen uppenbarligen vill föreslå.

Men för Finlands vidkommande kan jag icke ställa mig på herr Brantings tämligen enkla ståndpunkt, att innan alla akter äro kända, innan hela rättegånesakten ligger före ändock fälla en bestämd och kategorisk dom. Jag gratulerar herr Branting, att han redan nu är fullkomligt klar med den domen och alltså faller sitt skyldig, ett skyl-

dig utan synnerligen förmildrande omständigheter. Jag vill icke sätta mig till doms över Finlands socialister, som ha burit dagens tunga och hetta och som ha känt trycket på sig, jag vill icke, säger jag, sätta mig till doms och döma dem på samma sätt som den svenska höger-socialismen gör.

För övrigt vill jag ställa den frågan: Vad är det som egentligen är majoritet och vad är det som är lagligt i detta fall? Det är sant att borgarna ha en liten majoritet i den nya lantdagen. Men kom ihåg, herr Branting, å andra sidan, att det var många socialdemokrater, som i förbittring över den gamla lantdagens olagliga upplösande underlåto att rösta. Då ställer sig den frågan: Var finnes den verkliga folkmajoriteten, var finnes lagligheten? Ställer man sig på den grundvalen, att Kerenski begick en laglig gärning, då han upplöste den första lantdagen, då är uppenbarligen regeringen nu fullt laglig. Men ställer man sig på den ståndpunkten att Kerenski begick en olaglig gärning och att den nya lantdagen är olaglig, så blir ståndpunkten en helt annan, och på denna senare ståndpunkt ställa sig som bekant de finska socialisterna.

Jag har härmed givit mitt svaromål på herr Brantings fråga och på samma gång även till herr Engberg.

Jag vill icke vid denna timme ingå i någon som helst akademisk diskussion beträffande de filosofiska frågorna om bolsjevismens vara eller icke vara, om dess förenlighet med socialismen eller eventuellt icke förenlighet. Jag vill lämna det svaret till herr Engberg, som jag givit herr Branting. Jag tror att det klarar situationen. Men jag kan på samma gång icke underlåta att giva herr Engberg en liten replik igen. Jag har lyssnat med synnerligt stor förvåning till hans anförande i dag. Herr Engberg har den lilla ovanan att han talar många gånger med tvenne tungor. Jag minnes huru i fjol vår det kom just från hans mun och även hans penna våldsamt revolutionära tankar. Det var nästan en lyrisk hyllning till en apo-teos av våldet och revolutionen. Jag misstänker, att herr Engberg från våren 1917 talade ofantligt annorlunda än vad herr Engberg av året 1918 gjorde.

Herr Hildebrand: Herr talman, mina herrar! Då jag i slutet av debatten helt kort tager till orda, ber jag först att få uttala min personliga tillfredsställelse över det svar, hans excellens herr statsministern lämnade på den första av interpellantens frågor. Jag har samma uppfattning, som herr statsministern givit uttryck åt och som kommit fram här under debatten, att det icke finnes någon folkmening inom vårt land för en direkt väpnad intervention för närvarande. Men jag inser till fullo, att utvecklingen kan föra fram till ett sådant ögonblick, att någonting kan behöva göras, och herr statsministern lämnade ju också det svaret, att ingen intervention kan tänkas, såvida icke hänsyn till Sveriges rätt och intressen nödgade därtill. Jag finner dessa ord väl valda och ber att få framföra ett tack för desamma.

Jag ber emellertid också att få i någon mån komplettera vad

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Fortsett debatt
i anledning av
svår å inter-
pellation.
(Forts.)

han där uttalade. Det förefaller mig som det skulle kunna tänkas en annan möjlighet också, då ett ingripande kan bli nödvändigt. Man kan tänka sig, att rörelsen i Finland leder till att det där blir som en stor häxkittel, att hungersnöden kommer i de inre stridernas spår, att det icke blir något parti som kan skapa ordning inom landet och att allt vad som kan kallas finsk kultur håller på att gå under. Då kan man tänka sig, att det rent av kommer en direkt uppmaning ifrån de olika krigförande makterna både i väster och i söder till de nordiska länderna — jag tänker då icke blott på Sverige, utan även på Danmark och Norge — att ingripa i Finland och försöka återställa ordningen för att möjliggöra, att folket kan förses med livsmedel och på det sättet fortleva.

Vi stå för närvarande icke inför denna möjlighet, den kanske endast är rent teoretisk men jag har dock för fullständighetens skull velat påpeka, att den kan finnas, att det ögonblick kan komma, när både västmakterna och centralmakterna komma att rent av uppmana oss här uppe i Norden att göra någonting för att återställa ordningen i Finland. Därmed förefaller det mig, att de möjligheter äro framhållna, där ett svenskt ingripande är möjligt.

Då jag emellertid granskar hans excellens herr statsministerns svar på de övriga frågorna, så måste jag komma till ett annat omdöme beträffande den andra och tredje frågan rörande transitering och export av vapen. Man säger här från olika håll, att det är Finlands egen sak att återställa ordningen och utkämpa striden där borta, det angår icke alls oss. Jag tror nu icke, att det är uteslutande Finlands sak. Jag tror — och jag skall be att få återkomma därtill senare — att det även angår hela den övriga mänskligheten. Jag tror framför allt, att det icke kan vara riktigt att ställa onödiga hinder i vägen för Finlands lagliga regering att göra sig gällande inom sitt eget land.

Det framgick av svaret från statsrådsbänken, att enskilda svenskar kunna på eget ansvar gå över till Finland och kämpa under den lagliga regeringens banér. Jag har då svårt att förstå, vad det är för skillnad mellan detta och att låta enskilda svenskar skicka över vapen till Finland för att användas av den lagliga regeringen. Kanske just av de svenskar, som ha fått gå över dit. Att medgiva ett utskickande av vapen eller transitering av vapen är icke intervention.

Herr Branting har särskilt gjort ett stort nummer av detta, att om man skulle medgiva export av vapen till Finlands lagliga regering, så är detta endast första steget på interventionens väg, som kan draga med sig andra steg till fullständig intervention. Han har talat om, att därmed skulle Sverige ha påtagit sig ett ansvar för ordningens upprätthållande i Finland och för Finlands framtida ställning. Det synes mig, att detta är en enda stor konstruktion utan grund i verkligheten. Jag skulle förstå herr Brantings uppfattning och de övriga herrarnas uppfattning, om det nu framställdes något krav på att Sveriges regering skulle direkt sända ut den svenska statens vapen till den finska regeringen. Därmed skulle Sveriges regering och den svenska staten engagera sig på ett sätt, som

kunde draga med sig helt andra påföljder, än man nu kunde tänka sig. Men det är icke alls tal därom, allra minst i den petition, som för närvarande har samlat åtskilliga tiotusental underskrifter. Om enskilda skicka vapen över till Finland, så ställer sig saken helt annorlunda. Finland har erkänts av Petrogradregeringen, Finland intager för närvarande samma ställning som ett neutralt land. Det förefaller mig, att det är mäktigt svårt att icke medgiva, att vapen utsändas till den lagliga finska regeringen. Och därmed, under förutsättning att dessa vapen skickas av enskilda och under enskildas ansvar, kan jag icke förstå, att den svenska regeringen och den svenska staten iklädes något ansvar för fortsättningen, utan saken ställer sig fullkomligt lika, som om detta icke skulle ha skett. Det förefaller mig vara en ovänlighet mot den av Sverige erkända finska regeringen att icke medgiva vapentransitering och vapenexport, då naturligtvis ett medgivande härav icke på något sätt kan anses nödvändigt draga med sig andra sådana åtgärder och steg, som man här varnat emot. Vi måste dock tänka på att Sverige har erkänt Finlands självständighet och har erkänt den finska regeringen och att man därför, rent rättsligt, måste göra skillnad mellan denna regering och dem, som i revolution ha rest sig mot densamma.

Vad gäller för övrigt striden? Det har berörts från flera håll här i dag. Det gäller att upprätta laga ordning och laga statsskick i Finland, och här har från socialdemokratiskt håll framhållits i dag, att den resning, som företagits mot den av lantdagen insatta regeringen, måste anses vara mycket odemokratisk. — Är det möjligen fråga om en reaktion, en rent reaktionär rörelse? Tager man reda på samhällsförhållandena i Finland, tager man reda på grunden för lantdagens bildande, ser man på samhällsklassernas förhållande till varandra, då måste man utan vidare ge ett kategoriskt nej till svar på frågan, om det kan vara en reaktionär rörelse. Det är helt enkelt otänkbart.

Här har av herr Vennerström åberopats några ord av en av Finlands främste män, att de arbetare, som samverka med Hälsingfors-regeringen och de röda garderna, skulle i lyckligaste fall — ur den lagliga regeringens synpunkt — komma att behandlas som en pariaklass. Dylika överord komma alltid fram i skarpa slitningar. Men det förefaller mig vara otänkbart, att något dylikt skulle kunna genomföras, även om den lagliga regeringen skulle vinna en fullständig seger. Det går icke nu för tiden att nedtvinga en klass — här har särskilt anmärkts att det skulle vara arbetarklassen — till en pariaklass. Det är helt enkelt omöjligt.

Vidare har det sagts att det skulle vara en ren klasskamp, men därpå har det lämnats ett svar från socialdemokratiskt håll, som synes mig fullständigt uttömmande. Det var ganska intressant att iakttaga under herr Vennerströms anförande, att när han ville omnämna de samhällsgrupper, som kämpade på de olika sidorna i Finland, så gjorde han rätt mycket av adelsmännen, alldeles som om vi levat under 1600- eller 1700-talen och tänkt på länder som

*Fortsett debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

Frankrike eller Tyskland eller England, där adelsklassen verkligen betydde något.

Adelsmännen i Finland ha verkligen icke mycket makt. Men ännu intressantare var, att han totalt glömde bort att på någondera sidan placera bönderna. Han talade om att på ena sidan funnos adelsmän, borgare och industriidkare, på den andra arbetare och torpare, men var bönderna funnos, det glömde han totalt bort att tala om.

Såvitt jag kan förstå — men jag erkänner gärna, att det är rätt svårt att få klarhet i alla detaljer rörande motsättningarna i Finland — så resa sig Finlands bönder, hur radikala de än må vara — och Finlands bönder äro mycket radikala — de resa sig i för-
tvivlan över den ryska soldateskens och de röda gardenas framfart, och huvudmassan i de Mannerheimska arméerna äro bönder. Och det är icke storbönder, det är tal om, om det också kan finnas några sådana. Jordfördelningen är sannerligen av den art i Finland, att det blir bönder av alla slag, men kanske mest småbönder, som resa sig och ansluta sig till de vita gardena.

Det har även påpekats, att det visst icke är så, att alla arbetare skulle samla sig under de röda gardenas bloddrypande banér; tvärtom finnes det en mängd arbetare, som rent av öppet ansluta sig till de vita gardena. Och det lär finnas — jag har hört rätt mycket därom från Åbo och södra Finland i övrigt — det lär finnas många arbetare, som ställt sig avvisande mot de röda gardena och sökt arbeta i fabriker i det längsta, tills de tvingats att nedlägga arbetet. Det går icke att karakterisera motsättningen där borta såsom en klasskamp mellan arbetare och överklass.

Man har talat om möjligheten av en medling, och hans excellens statsministern har också talat därom. Det har visats mycket stort intresse för en dylik medling från socialdemokratiskt håll.

Jag vill erkänna, att jag för min del icke alls känt någon fasa vid tanken på ett sådant medlingsförsök under den förutsättningen, att det är fråga om en medling mellan den Svinhufvudska och den Mannerska regeringen *mot de röda gardena*. Något sådant anser jag borde vara åtminstone teoretiskt möjligt. Att däremot föreställa sig, att den Svinhufvudska regeringen skulle kunna vara med om en uppgörelse med de rövarband, som rasa i södra Finland, det anser jag vara otänkbart, ty det skulle innebära, att det nya Finland icke skulle kunna byggas på laglighetens grund.

Här har av herr Branting och från andra håll påpekats, att en medling skulle återställa lagligheten i Finland. Ja, det kan jag också tänka mig, men då skall medlingen, som sagt, ske mellan den Svinhufvudska och den Mannerska regeringen, och då måste medlingens syfte vara, att det skall bli en samling mot banditbanden av vad slag de än må vara, finnar eller ryssar. Jag har också svårt att föreställa mig, att om vapenexport eller vapentransitering skulle tillåtas, detta skulle förhindra en medling i högre grad, än detta att enskilda svenskar kunna gå över och ställa sig i led under den lagliga regeringen.

I detta sammanhang ber jag att få påpeka en annan sak. Här

ha genom tidningarna kommit meddelande om att flera hundra finska studenter och bönder drivits ut till de yttersta skären, och att de ha att välja mellan att svalta ihjäl eller gå i land och giva sig för att antagligen bli ihjälskjutna. Vore det ändå icke en uppgift för ett neutralt land att sända ut en expedition för att söka föra dem över till Sverige och sedan låta dem välja den väg de ville taga eller kanske internera dem i Sverige, men framför allt rädda dem? Det är något oerhört att tänka sig att dessa studenter, hela det kulturella Finlands blomma, skall gå under. Det kan icke vara lyckligt för Finlands kulturutveckling att så sker, och det förefaller mig, att alla i denna sal borde kunna enas om, att ett sådant räddningsarbete icke kan sätta Sveriges neutrala ställning på spel. Det vore en sådan neutral handling, som alla borde erkänna vikten och betydelsen av. Jag tillåter mig att till herr statsministern få framföra såsom ett bestämt önskemål att något i den vägen må kunna göras.

Men låt oss icke bara se på vad som ligger oss närmast utan låta blicken gå vidare. Det är nog tyvärr så, att statsministerns svar i dag icke är det sista ordet i denna fråga vad Sverige angår, och något sådant framskyttade även i hans anförande. Det ligger för övrigt även i sakens natur.

Låtom oss tänka oss en sådan situation, att de vita skulle fullständigt besegras, att den ryska soldatesken i Finland och de röda garderna skulle segrande gå fram även över hela norra Finland, och att de sista lämningarna av de vita garderna skulle kastas tillbaka över de svenska gränserna. Då ha vi minsann svåra frågor tillräckligt, då ha vi kommit hela det finska spörsmålet närmare och då ligger det för oss i mycket sämre läge än för närvarande. Då kanske ögonen skola öppnas på dem, som nu icke vilja se att striden i vårt finska grannland dock kan gälla den västerländska kulturen icke endast i Finland utan långt utom detsamma. Jag iakttog med ett visst intresse, att även herr Vennerström talade om, att en del åtgärder av de röda garderna ur västerländsk synpunkt måste väcka förvåning och ogillande. Här är en brytning mellan öster- och västerland, här är en brytning mellan västerländsk och österländsk kultur och kraft, vars karaktär det är svårt att på förhand bedöma. Det är en mäktig och väldig strömvirvel vi se i det stora ryska riket, och man undrar vad som kan komma fram därur.

Så mycket är klart, att det är oersättliga kulturvärden, som gå förlorade i inrikeskampen därborta, både i Ryssland och Finland. Och jag tänker icke bara på materiella värden — det är klart att i varje inbördesstrid sådana måste gå till spillo — jag tänker på alla de levande krafterna och alla de människomassor, som förolyckas, och icke minst på detta att det går ut över de mest bildade. Det kan icke hjälpas, att kulturen i varje land måste främst föras fram av de mera bildade med skyldighet för dem att sprida den nedåt och utvidga den till alla, som äro mäktiga att anamma kulturens hävor. Det är ju visst och sant, att mycket borde göras annorlunda i det stora ryska väldet mot vad det varit förut, men det går för närvarande så långt, att det icke stannar vid att reformera detta samhälle; nu om-

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

*Fortsatt debatt
i anledning av
sear å inter-
pellation.
(Forts.)*

störstas mycket av de verkligt uppbyggande krafterna, och för närvarande märker man en medveten strävan att utbreda rörelsen till andra länder genom en direkt agitation och även genom utskickande av pengar. Det synes mig, att här ligger en oerhörd kulturfara, som man bör uppmärksamma, icke minst i de länder, som äro belägna i närheten av hela denna rörelses vagga.

Jag ber att genast få tillägga, att jag icke är så dåraktig, att jag med kultur menar uteslutande vad vi nu hava i detta avseende. Jag tror, att vi alla få bereda oss på en hel del förändringar, när kriget är slut. Det kan tänkas många omläggningar och många reformer. Jag menar kontinuiteten i utvecklingen, jag menar det för mänskligheten bästa, som hittills utformats av den kulturutveckling, som fört fram till vad vi nu äga.

Men vad vi nu se kommande österifrån, är en blandning av öppen, klar plundring, förakt för människoliv, kommunism och ren anarki. Det moderna samhället är en så pass invecklad och fin mekanism, att det icke behöves så mycket för att det skall råka i oordning, och kommer det en gång i oordning, så går det icke ut bara över vad man anser vara överklass, över de bildade och de förmögna, utan då går det ut över de breda massorna. Om detta får fortsätta, komma hungersnöden och farsoterna i anarkiens spår på ett sätt, som är helt enkelt skräckinjagande, och som Europa icke upplevat på mycket lång tid.

Det är även en annan sak, som det förefaller mig, att herrarna längst ute på vänstra flygeln icke tillräckligt uppmärksammat, och det är, att det synes mig vara en historisk lag, att om man i utvecklingen går till ytterlighet åt ett håll, så frambesvärjas makter, som bryta utvecklingens gång och kanske föra den lika långt över åt andra sidan. Om denna pendelsvängning har jag haft tillfälle att för några år sedan kämpa vid diskussioner med en del socialdemokrater. Jag tror fortfarande, att detta är en av historien konstaterad verklighet, och jag tror, att om vi leva tillräckligt länge, vi få vara med om det-samma nu. Ju radikalare rörelsen blir i Ryssland och Finland, ju radikalare den ställer sig i andra länder, dess mera få vi bevittna en rörelse åt annat håll, helt enkelt därför, att det blir en så oerhörd, allmän trötthet vid anarkien, det blir en leda och ett äckel vid mordet, vid plundringarna, vid allt, som följer med denna rörelse, att den stora massan till sist med tacksamhet kommer att hälsa varje autokrat, som uppenbarar sig för att taga makten i sina händer. Så såg man, att efter den stora franska revolutionen kom den heliga alliansen. Jag tror, att om denna rörelse får gå till ytterlighet i olika länder, kommer mänskligheten att få uppleva något liknande, och jag kan icke inse, att däri skulle ligga något lyckligt eller fördelaktigt för de olika länderna utan tvärtom. En dylik kastning i utvecklingen måste vara i allra högsta grad skadlig, och det är även ur den synpunkten, som jag med ett sådant beklagande ser på alla dessa radikala förlöpningar långt österut.

Men just därför att man här har att göra med allmänmänskliga företeelser, går det icke att sluta ögonen till för att vad som sker

österut i Finland och Ryssland icke bara angår folken där utan även angår oss och angår hela Europa. Och det är, emedan jag ser på förhållandena på detta sätt, som jag har, ända från det krisen började i Finland, känt det så mycket angelägnare, att man här i det neutrala Sverige skulle göra vad som var möjligt för att hjälpa den lagliga regeringen att återställa ordning, och därför har jag varit med om att inbjuda till den petition om vapentransitering och vapenutförsel, som så mycket debatterats i dag. Jag beklagar, att icke något klart principuttalande kommit i den riktning, som jag anser hade varit den rätta. Jag tror, att det skulle verkat synnerligen välgörande, och jag kan icke underlåta att här allra sist åberopa vad den av herr Vennerström rätt mycket förkättrade Ellen Key har uttalat. Hon slutade sin första artikel med dessa ord: »Aldrig blev den sociala revolutionens ädla mål främjat med orättfärdigare medel än de, som nu brukas i Finland. Aldrig har en stor sak blivit fläckad av en fräckare förfalskning än att striden där gäller en ny samhällsordning mot en gammal. Striden gäller uteslutande, om det nya skall byggas på lagens och rättens fasta grund eller våldets och olagens glidande. Finland — så länge Sveriges 'blodiga sköld' — ber nu oss om hjälp. Det ber icke om svenskt blod, icke om svenskt guld. Det ber att få köpa bröd och frakta vapen. Det är otänkbart, att svaret kan bli nekande.» Ja, det *borde* vara otänkbart, att svaret skulle bli nekande.

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Herr Hansson i Stockholm: Jag begärde ordet närmast för en replik till herr Månsson i Hagaström, som anföll mig för att jag skulle här i debatten indragit tidningspolemik. Jag skulle ju, om jag kände behov av att försvara mig, kunna invända, att jag endast svarade på angrepp, som hade gjorts. Men jag förstår icke fullt, att det skall vara nödvändigt att i en debatt i riksdagen fullständigt lämna ur räkningen en så viktig faktor som tidningspressen. Den icke blott representerar opinionen, utan tidningspressen bildar opinion, den är sålunda i synnerhet i en sak som denna av utomordentlig betydelse, och det förefaller mig vara ganska omöjligt att undgå att taga hänsyn till hur svensk press ställer sig i dessa dagar, när man här diskuterar frågan om vårt ställningstagande till Finland. Detsamma skulle kunna svaras på Fabian Månssons uttalande mot att här indraga mellanpartistrider. Det är dock partierna, som representera opinionerna och åskådningarna. Det kan icke hjälpas, att om man polemiserar mot herr Vennerström som chef för det vänstersocialistiska partiet, kommer man att röra vid hans parti och icke blott vid herr Vennerström.

När jag fått ordet, begagnar jag tillfället att framföra ett par anmärningar närmast i anledning av vad herr Hildebrand senast yttrade. Dock måste jag först säga en sak till herr Vennerström. Han har här upprepade gånger förklarat, att man kunde ifrågasätta, huruvida den finska lantdagen verkligen representerade den finska folkmajoriteten därför att, såsom herr Vennerström utlade det, situationen vid de senaste lantdagsvalen var att en del socialdemokratiska väljare i förbittring över upplösningen av lantdagen underlåto att

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

rösta. Det kan givetvis aldrig konstateras, i vilken mån detta har influerat på valen till lantdagen, men att icke denna stämning varit allmännare utbredd, därför synes det faktum tala, att de finska socialdemokraterna vid det senaste lantdagsvalet hade större röstsiffra än vid något föregående val.

Herr Hildebrand gjorde den invändningen, att man icke kunde befara någon reaktion i Finland. Han lämnade icke något som helst stöd för detta påstående, men man har anledning antaga, att den finska borgarklassen är lik borgarklassen i andra länder, till exempel i vårt land. Borgarklassen är icke demokratisk, och jag är övertygad om, att det inom den finska borgarklassen finnes starka grupper, som ingenting hellre skulle se än om de kunde åstadkomma en försämring av den finska demokratien. Till stöd för en sådan uppfattning kan anföras de förut omnämnda uttalandena av Mannerheim och Renwall. uttalanden, som, även om de icke fällts ordagrant så, som de här återgivits, dock till sin anda visa, att om den andan segrar, då är det slut med demokratien i Finland. Det finns sålunda all anledning att befara en sådan utgång, liksom det är anledning befara, att om den andra sidan segrar, så kommer man också till ett tillstånd, där demokratien får sitta emellan. Det blir då frågan, var man skall söka lösningen för att rädda demokratien, för att rädda den lagliga ordning, som funnits i Finland, byggd på demokratien.

Det har till herr Lindman riktats frågor, om ej dock det resonemang, som han och hans parti fört i den finska frågan, leder till väpnad intervention. Herr Lindman har icke funnit anledning svara på dessa frågor, av vilken orsak kan jag icke avgöra. Emellertid svarade herr Hildebrand, att han för sin del var tacksam för det svar, som regeringen hade avgivit beträffande väpnad intervention, men han ansåg sig böra komplettera det, och genast fann man, att även herr Hildebrand var nte på vägar, vilka när som helst kunna leda oss dithän, att från den första lilla handlingen, som kan ha formen av vapenexport eller -transitering, står man snart inför nästa steg, den väpnade interventionen. Han framhöll bland annat, att en ny situation kan uppstå i Finland. Han tänkte sig, att det kommer att härska en så allmän anarki, att hela Europa anhåller, att de nordiska staterna skola återställa ordningen. Men han framhöll en annan möjlighet för ingripande från svensk sida, och det var om de vita gardena besegras. Då skulle enligt herr Hildebrands resonemang vi komma i rörelse med svenska trupper, och åtminstone kunde icke jag draga annan slutsats av det resonemanget, än att det då är bättre att ingripa i god tid än att sitta och avvakta en situation, där det kanske blir farligare och mödosammare att dämna upp den våg, som väljer fram från öster.

Här har rekommenderats ett medel, som synes mig vara det enda för att åvägabringa en uppgörelse i den finska konflikten. Det medlet är, att den svenska regeringen fullföljer den inledda medlingen, men om, såsom det framgick av herr Hildebrands anförande, han

skulle under vissa förutsättningar ansluta sig till denna medling, då borde det även för honom vara av synnerlig vikt, att intet företages, som kan lägga hinder i vägen för svensk medling. Herr Hildebrand gjorde gällande, att vapenexport och vapentransitering till den ena parten i den finska inbördesstriden icke skulle verka hindrande för en sådan medling. Jag är alldeles övertygad om motsatsen. Jag är övertygad om, att den part, mot vilken de sålunda från Sverige kommande vapnen och ammunitionen skulle användas, skulle med synnerlig misstro lyssna till medlingsröster från den regering, som bar ansvaret för denna vapenexport. Jag tror, att ett sådant steg skulle i hög grad försvåra fullföljandet av det medlingsarbete, som vår regering påbörjat. Däremot är jag övertygad om, att detta medlingsarbete skulle kunna långt tidigare bli framgångsrikt än nu synes bli fallet, därest bakom medlingstanken ställde sig en enig svensk opinion. Om högern här i landet, som dock nu bör vara övertygad om, att det icke skall lyckas den att draga in vårt land i en väpnad intervention, om högern verkligen vill ha slut på det förfärliga i Finland, vill ha slut på anarkien, synes endast en väg stå den svenska högern åter, och det är medlingsvägen, det är att den sluter sig till de andra partier, som stödja regeringen i dess medlingsarbete. Jag är övertygad om, att ifall den svenska högern på det sättet ville förena sig med övriga partier och vi här i landet kunde få till stånd en enig svensk folkopinion bakom regeringen i dess medlingsarbete, skulle en ny hänvändelse från densamma få betydligt större verkan såväl på den lagliga regeringen i Finland som på revolutionsregeringen och ha betydligt större utsikter att leda till det resultat, som vi alla måste önska, nämligen att så snart som möjligt få slut på inbördeskriget i Finland. Det förefaller också, som om medlingstanken efter det svar, som avgivits, skulle funnit instämmande från håll, där den ännu kl. 12 nedhånades. Jag finner, att Allehanda i afton förordar medling i Finland, men en medling med makt bakom. Man rekommenderar regeringen att skicka officerare för att förhandla med den lagliga regeringen och revolutionsregeringen men att samtidigt skicka med dem ett par goda batterier och en utvald skara svenskt manskap. Jag får för min del säga, att jag tror inte, att en medling på sådant sätt har några som helst utsikter att lyckas, men det kanske dock ligger i detta uttalande av Nya Dagligt Allehanda ett tecken på att det skulle kunna gå upp även för den svenska högern, att medlingstanken är den enda framkomliga vägen för Sverige att göra någonting i den finska frågan, och om det hade varit lönt att rikta ytterligare frågor till högerens ledare, skulle jag ha velat ställa den frågan: skulle inte den svenska högern för Finlands skull, för den lagliga ordningens skull, kunna sluta med sin separatpolitik och sörja för att vi här i landet finge en enig folkopinion bakom regeringen på den väg som *regeringen* valt för att få slut på anarkien i Finland?

Hans excellens herr statsministern E d é n: Herr talman! Den

Fortsett debatt
i anledning av
svar å interpellation.
(Forts.)

Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

långa interpellationsdebatt, som nu lider mot sitt slut, har icke givit anledning för mig att avgiva några nya förklaringar av mera principiell eller ingripande innebörd. Vad jag i den vägen haft att säga är redan sagt i mitt svar på interpellantens frågor, och intet, som under diskussionen förekommit, har på något sätt gjort det behöfvligt att därtill lägga något eller taga något därifrån.

Jag har egentligen begärt ordet med anledning av ett par detaljfrågor, som interpellanten i sitt svar till mig framställt och som måhända, ehuru de i och för sig icke torde vara av större betydelse, dock icke böra stå utan någon kommentar i kammarens protokoll.

Den ärade interpellanten utgick uti dessa frågor ifrån gårdagens nummer av Nya Dagligt Allehanda. Det är ju inte alldeles första gången, som man finner en viss anlutning emellan sådana ytterligheter i nuvarande politiska situation. Men jag skulle dock tro, att interpellanten hade haft fördel utav att ifråga om den del av Nya Dagligt Allehandas gårdagsledare, som han återgav, använda den goda vishetsregel, som han såsom gammal tidningsman anförde i ett annat sammanhang, nämligen att man inte bör tro allt, som står i tidningarna. Så mycket är visst, att interpellanten alldeles icke bör tro vad han uppläste ur ifrågavarande tidning, nämligen att regeringen redan har utvecklat en betydande aktivitet av *den* innebörd, att den faktiskt uppgivit non-interventionsprincipen. Att så icke är förhållandet, bör interpellanten ha funnit tillfullo ådagalagt av de förklaringar jag givit, och däremot strida på intet sätt de särskilda uppgifter som interpellanten hade att lämna. Han frågade själv: Vad är detta för ett mystiskt tal? Ja, det är också min fråga och jag tillägger: må ingen låta vilseleda sig av sådana mystifieringsförsök. Att finska fartyg ha passerat svenska farvatten, att fyrar blivit tända och dylikt, har så vitt jag förstår, icke på något sätt och *kan* inte på något sätt ha den innebörden, att svenska regeringen därmed skulle uppgiva sin ståndpunkt, att den inte vill intervensera. Varje fartyg, under vilken erkänd flagg det än kommer, som passerar svenska farvatten, har där rättighet till fullständigt skydd. Det *åligger* Sverige som neutral makt att ge ett sådant skydd —, och vad fyrarna beträffar, ha de blivit tända också med hänsyn till de expeditioner för räddande av svenska medborgare i Finland, som herrarna alla känna genom tidningarna. Interpellanten har ej heller något skäl för sin antydning, att regeringen skulle ha sett genom fingrarna med export eller transitering av vapen. Regeringen har i detta avseende inte gjort något annat än låtit de vanliga myndigheterna handla så som de alltid handla och icke givit dem några order att avvika från sitt vanliga handlingsätt.

Eftersom jag nu emellertid kommit att taga ordet, må det tillåtas mig att även i övrigt göra några tilläggsanmärkningar till den förda debatten. När den ärade ledaren för kammarens högerparti tog till orda på förmiddagen, överraskades jag utav att redan i början av hans anförande finna ett par starka uttryck gentemot den av mig avgivna förklaringen, han uttalade, att han måste inta »en i många stycken motsatt ståndpunkt» och att han hade en mot min »högst

olika uppfattning». Jag avvaktade med en viss spänning, varuti denna motsatta ståndpunkt och denna högst olika uppfattning egentligen skulle bestå, men ju längre talet skred framåt, dess svårare blev det för mig att upptäcka, att olikheten låg på annat sätt än så, att herr Lindman alldeles efter de metoder, som jag uti mitt interpellationssvar koncentrerat sökte karaktärisera, gav en motivering, som kunde leda hur långt som helst i den finska frågan och, som genom hela sin läggning direkt borde ha utmynnat i kravet på intervention, medan han sedan, när det kom till kritan, fann sig icke våga ta detta steg utan blygsamt och försiktigt kröp bakom frågorna om transitering och export.

Vad de frågorna beträffar, vore det väl ändå underligt, om det inte skulle vara möjligt att bringa dem ner från den piedestal, vartill de blivit upplyftade av en petition, vars goda vilja på vissa händer jag ingalunda vill underkänna men som på andra händer utan tvivel har varit föranledd av en kombination med en annan slags vilja och som i varje fall, det måste jag öppet säga, för Finlands sak och för möjligheten att se lugnt på de olika åtgärder regeringen eventuellt kunde vidtaga, har varit *en* av de skadligaste företeelser man gärna kunde hitta på. Man har envisats att skjuta i förgrunden denna transitering och denna export, som om de vore själva livsvillkoren för den kämpande lagliga regeringen i Finland. Herr Hildebrand har på nytt, om ock med en del märkliga reservationer, vartill jag genast återkommer, varit inne på samma väg. Herr Hildebrand har dock liksom herr Lindman hört, att jag uttryckligen har förklarat — och jag står för den förklaringen — att transitering genom Sverige icke *behöver* ifrågakomma, därför att transport kan ske till sjöss. Redan de antydningar, som herr Vennerström lämnade, ge vid handen, att så också har skett. Varför skall man då ovillkorligen envisas att driva just detta krav? Vad exporten angår, var det högst påfallande, att herr Hildebrand, när han kom till att konkretisera sina önskemål, höll dem inom mycket blygsamma dimensioner. Såvitt jag lyckades anteckna hans yttrande, inskränkte han sig egentligen till att fråga, huruvida det icke kunde anses självklart, att regeringen borde kunna lämna rätt till export av vapen från enskilda i Sverige till enskilda i Finland, och han ställde denna fråga i ett sådant sammanhang, att den egentligen tycktes avse möjligheten att skicka små vapensändningar till svenska frivilliga, som gått ut till Finland. Nu har jag redan i interpellationssvaret nämnt, att hela denna exportfråga åtminstone hittills icke heller den har haft på långa vägar den betydelse, som man vill tillmäta den, av det enkla skälet, att det egentligen inte finns förråd av verklig betydelse att exportera annat än i kronans ägo. Att så är förhållandet, visar sig av allt vad som i saken förekommit hitintills. Det är nämligen icke så, att man endast har ifrågasatt rätten till export i allmänhet, inköp från enskilda och utförsel från landet av det sålunda inköpta, utan det har åtminstone vid ett tillfälle uttryckligen kommit fram, att om den finska regeringen skulle anse sig ha någon *verklig* nytta utav en dylik export, så skulle den ske i sådana dimensioner och med en sådan snabb-

Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)

het, som ovillkorligen förutsatte utlämnande ur kronans förråd. Jag har så mycket mindre anledning att här sticka under stol med detta, som det blivit direkt meddelat till ett par tidningar här i Stockholm utav en särskild representant för den finska regeringen, så snart han kom hit med sin framställning. Hur ligger exportfrågan, om man ser den i denna belysning? Jo, då innebär den just ett av dessa fall, som visa, hur det ena steget lätteligen ger det andra, om man inte från början har ställt upp en bestämd princip, efter vilken man handlar, jag menar en princip om det syfte, som man anser sig böra följa i mellanhavandet med Finland. Herr Hildebrand förklarade nyss, att efter hans mening kunde något utlämnande ur kronans förråd *icke* komma ifråga. Jag tror till och med att han tillade någonting om att ett sådant utlämnande skulle direkt indraga den svenska staten i ansvaret för exporten och jag förmodar, att hans tankegång var, att därmed skulle följa just den fara för försvärandet av vår fred och neutralitet, som ingen i denna kammare velat frammana. Sådan var herr Hildebrands mening nu här i dag, och jag antecknar den med mycken tillfredsställelse. Kanske jag emellertid finge be herr Hildebrand framföra en fråga till herr Lindman, som tyvärr är frånvarande, hurudan *hans* ståndpunkt är ifråga om utlämnande ur svenska kronans förråd. Han aktade sig för att beröra den saken i debatten på förmiddagen. Att den inom de kretsar, som herr Hildebrand representerar, ingalunda ses på det sättet som herr Hildebrand för sin del angav, det framgår i varje fall redan av den entusiastiska anslutning, varmed just ett sådant utlämnande ur kronans förråd förordades av de tidningar, som fingo förtroendet att meddela herr Castréns missions innehåll, innan denna mission ens blivit framlagd för den svenska regeringen.

Jag skall vördsamligen anhålla att få konstatera, att av denna debatt bör framgå ett tydligt bestyrkande att vad jag gjort gällande i fråga om transiteringen och exporten, nämligen att dessa inte alls ha den betydelse från militära synpunkter, som tillmätts de samma från de håll, där man drivit fram de frågorna, och att det endast kan vara till skada ur alla synpunkter, om man ovillkorligen skall haka sig fast vid dessa frågor och göra dem till ett schibbolet vare sig från ena sidan eller den andra. Regeringen har uttalat, att den måste behandla detaljspörsmålen efter de grundsatser, som den anlägger på den finska frågan i dess helhet: nödvändigheten att iakttaga Sveriges egna intressen och avsikter att inte gå till sådana åtgärder, som äro direkt ägnade att indraga oss i det krig vi vilja undvika. Därvid måste det stanna. En viss handlingsfrihet måste vara regeringen förbehållen i utförandet, och om regeringen gör anspråk på denna handlingsfrihet, så böra de anspråken lugnt kunna medgivnas efter de uttryckliga förklaringarna om huru regeringen ser själva riktlinjerna för sin allmänna politik i förhållande till Finland.

Viktigare än dessa detaljdiskussioner är i alla händelser, mina herrar, såsom jag nyss antydde den motivering som förekom väl icke i herr Hildebrands anförande, vilket som så ofta utmärkte sig för en mycket sympatisk moderation, men däremot i herr Lindmans och åt-

minstone vad angår vissa vändningar i hans unge meningsfrändes, som debuterade på förmiddagen som talesman för kammarens minsta bondeparti. Herr Lindman förde i själva verket ett tal, som icke kan föras på allvar, utan att man är beredd att ga ojämförligt mycket längre än han själv säger sig vilja ga. Hans nyssnämnda bundsförvant uttryckte detta i en kort och klar form ungefär sålunda: Vi måste hänsa sa, att det ej blir genom vart förhållande som segern för den lagliga ordningen i Finland uteblir. Ja, där ha vi tankegangen utan skymmande förklädnad. Är det sa, att man verkligen vil ställa upp den grundsatsen, da bör väl ingen enda i detta rum kunna vara i något tvive-smål om, att vi inom ett par veckor skola vara framme vid den intervention, som nu ingen här åtminstone direkt och uttryckligt har velat ansluta sig till. Ty av den grundsatsen måste ovillkorligen följa, att om en första, mera begränsad åtgärd icke räcker till, så måste en andra tillgripas och så en tredje och en fjärde, ifall man över huvud har så många steg att taga. Interventionen kommer som av sig själv, även om den icke var avsedd från början.

Det är nödvändigt, och detta har varit utgångspunkten för hela regeringens betraktelsesätt och handlingssätt i denna sak, att söka komma till ett avgörande om själva de grundläggande linjerna för dess handhavande av Sveriges öden i en så ytterst ömtålig och ytterst allvarlig situation som den nuvarande. Jag har sökt framlägga dessa grundsatser. Ingen har egentligen kunnat bestrida dem. Det är, för att använda ett uttryck utav en högt ärad företrädare, som jag annars icke alltför ofta har anledning att citera med instämmande, min företrädare herr Hammarskjöld, egentligen »tillämpningsfrågor», som det i dag synts gälla, icke principfrågor. Vid det tillfälle, när han i en oändligt mycket mindre svår och oändligt mycket mindre farlig situation än den nuvarande framhöll, att meningsskiljaktigheterna egentligen rörde sig om tillämpningsfrågor och icke om grundsatser, ansåg han sig också kunna ställa den vädjan till kammaren och till alla dem, som denna kammare representerar, att under sådana förhållanden en smula bortse från detaljskiljaktigheterna i tillämpningsfrågorna och hålla sig till det grundväsentliga, som förenar oss. Skulle det vara alldeles för mycket begärt, om även denna regering ber att få påräkna någonting utav en dylik hänsyn — icke till regeringen, men väl till landets intressen och till landets svåra ställning just nu?

Herr Hildebrand påpekade med rätta, att vad som i dag blivit sagt säkerligen icke är det sista ordet i den finska frågan. Jag tror, att så är förhållandet, om också inte precis på samma sätt som han utvecklade det. När han målade upp en bild av vad som skulle kunna inträffa i Finland och vad som skulle kunna komma att tvinga oss till det steg, vi nu icke vilja taga, då gjorde jag den reflexionen, att det dock är ovanligt ofruktbart att uppställa dylika hypotetiska fall för en framtid, vars alla fak'torer det är fullständigt omöjligt att nu bedöma. Jag gjorde samma reflexion redan under herr Lindmans anförande i samband med en något underlig vändning i detta anförande — den att »historien går icke bara tillbaka utan den går också framåt». Jag försökte att utfinna meningen i detta visdomsord, och

*Fortsatt debatt
i anledning av
svår & inter-
pellation
(Förta.)*

Fortsatt debatt
i anledning av
svår å inter-
pellation.
(Forts.)

jag kom till den uttolkningen, att talaren ville säga, att vad som nu sker är av betydelse för framtidens historia. Var detta hans mening, så är den lika sann som den är egendomligt uttryckt. I varje fall har regeringen bestämt sin ståndpunkt icke minst med hänsyn till de verkningar som därav kunna komma även för framtiden, så långt nu kända faktiska förhållanden låta oss överblicka den. Därmed tror jag, att vi få låta oss nöja. Att förutse vad framtiden för övrigt kan bära i sitt sköte, det kunna vi däremot icke, och varje sådan konstruktion som den herr Hildebrand nu framförde är helt enkelt omöjlig att i denna situation på något sätt bedöma, därför att den ännu dess bättre ligger fullständigt utanför verklighetens eller ens sannolikhetens gränser.

Tillåt mig att i alla händelser till densamma anknyta ännu en anmärkning framkallad av ytterligare ett påstående i det organ, som i dag tycks ha på olika sätt spelat rollen av hela denna kammars hus- och livorgan, Nya Dagligt Allehanda. Ibland mycket annat gott och smått, som förekommer i dagens nummer av denna tidning, är även det, att tidningen med anledning av mitt meddelande på förmiddagen om att direkta framställningar om intervention till Sverige ha blivit gjorda, förmåler, att om finske ministern även den engelske ministern — det tillägges visserligen försiktigt nog »ryktesvis» — uppgives ha gjort framställning om intervention. Tillägget var mycket behöfligt. Jag förmenar att hela satsen borde ha varit borta. Det finnes mig veterligen icke ett uns av sanning i det hela.

Mina herrar, det var ifrån framtidsbilderna i herr Hildebrands anförande jag kom att göra denna lilla utvikning. Jag skall icke återvända till dessa framtidsbilder. Jag skall stanna vid den nutid, i vilken vi nu stå, och särskilt vid det läge, i vilket den finska frågan torde befinna sig efter dagens debatt. Det är kanhända svårt för mig att nu med säkerhet bedöma vad debatten innebär. Men om jag skulle våga ett försök att resumera den, så skulle detta utmynna däri, att skiljaktigheterna visat sig icke vara så stora, som det hade kunnat förväntas av den upprörda offentliga diskussionen. Detta har visat sig framför allt därigenom, att de män, som här hava ansvaret för den svenska högern, icke på något sätt ha velat, vågat eller kunnat taga till orda i samma anda och med samma språk, som deras organ nu använt vecka efter vecka. Skulle vi inte då kunna enas om, att det vore en stor sak, om ur debatten kunde framgå en verklig känsla utav nödvändigheten att föra ut just det resultatet av denna diskussion över hela landet? Ställningen är verkligen, mina herrar, i närvarande stund så bekymmersam och så allvarsam, att det väl behövdes, att vi skiufa åt sidan allt det som över huvud kan skjutas åt sidan av söndringen i den finska frågan. Allrig har den stora världsskakningen på ett sådant sätt omedelbart och starkt trängt oss formligen in på livet som just nu, aldrig har det i så hög grad som just nu gällt för det svenska folket och den svenska regeringen att behålla hela sin kallblodighet, hela sin lugna fasthet inför de svåra problem, som vi hava att bemästra. Kallblodigheten behöver inga-

handa på något sätt utesluta det varma hjärtat, som herr Lindman ansåg sig hava förgäves efterspanat i mitt interpellations-svar. Fann han det ej där, så kanske det beror på att det väl över huvud taget icke är vanligt att framlägga det varma hjärtat i ett interpellationssvar men han kan vara övertygad, att icke saknas inom den regering, jag har äran tillhöra, den verkligt varma önskan att på det rätta sättet hjälpa Finland. Det är ej rätt, det är ej tillbörligt att tala om likhetighet för Finland, därför att man för Sveriges och för Finlands skull icke kan ge sig ut på vägar, som den ärade talaren mer eller mindre rekommenderar. Det varma hjärtat, alla varma hjärtan som komma för Finlands sak, kunna komma till sin rätt, det är min övertygelse, även inom de gränser, som regeringen har ansett sig av förhållandena nödgad att utstaka för sin finska politik i närvarande stund. Jag har den förvissningen — och det är i den förvissningen som vi över huvud kunna bära denna tids tunga börda — att det är till landets bästa och icke blott till Sveriges bästa utan i längden även till Finlands, att denna politik upprätthålles och att den får det svenska folkets stöd.

*Fortsatt del av
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

Herr Lithander: Herr talman, mina herrar! Hans excellens herr statsministern talade om att man i detta fall borde så mycket som möjligt skjuta åt sidan det som kan skjutas åt sidan. Vad som emellertid *icke kan* skjutas åt sidan är hjälpen åt Finland, ty den bör komma snart.

Med den kännedom, som regeringen i alla fall besitter om förhållandena i Finland, finner jag det oförklarligt, att den har kunnat komma till det svar, som kom till synes vid interpellationens besvarande i dag. Herr statsministern erkände att förhållandena i Finland äro upprörande. Men är inte då den första biudande åtgärd, man har att göra, att vidtaga vad som över huvud kan göras och att göra det snart? Dit hör tvivelsutan att giva finnarna den hjälp, som ligger uti att icke hindra dem att få de vapen, som de och landets lagliga regering behöva för att upprätthålla ordningen. Hans excellens var ängslig för att något sådant skulle framkalla inre oroligheter i vårt land. Tror då verkligen herr statsministern, att man undviker det genom att man med så godt som korslagda armar åser hur förvildningen sprider sig i Finland och snart nog står invid våra egna gränser. Det framskymtade i herr statsministerns svar att den finska inbördesstriden i viss mån var en kamp mellan samhällsklasserna. Mot detta må man uttala en liugande protest: det är ingen strid emellan samhällsklasser, det är en strid mellan Finlands lagliga regering och missdådare.

Herr statsministern sade även, att det är Finlands egna krafter, som skola grunda ett blivande Finland. Men rär man vet, att de, som i detta nu svara för Finland, stå där maklösa, så är det nästan ett hän att fälla sådana ord. Herr statsministern ville även göra gällande, att man har överskattat betydelsen utav ett transierings-medgivande. Det yttrandet fälldes både i förmiddags och nu helt

*Fortsatt debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.
(Forts.)*

nyss. I Finland där underskattar man emellertid inte betydelsen av att ha vapen. Vapen underskattas icke av vapenlösa skaror, som där skola upprätthålla ordning och makt, när mot dem stå röda garden och trupper, försedda med vapen och förstärkungar ifrån Ryssland. trupper försedda med ammunition. Där underskattas icke betydelsen av de vapen, för vilka här vägras transitering genom vårt land. Hans excellens herr statsministern hänvisade vidare till transitering till sjöss, men han glömde att denna transitering går igenom ett isbälte och att den går över minerade områden samt har ytterligt stora svårigheter.

Herr Vennerström yttrade i förmiddags, att i Finland dra rysarna inte tillbaka sina trupper för att kunna möta ett eventuellt tyskt angrepp. Men vid ostfronten dra de dem tillbaka. I Finland få ryska trupper fritt spelrum i sin ojämna sirid mot vapenlösa medborgare. Herr Vennerström erkände, att man har begått våldsdåd, emot vilka mänskliga känslor rysa tillbaka. Men han övergick snart nog efter det erkännandet till en reflexion, en bemärkning, att man får bedöma dessa saker med kallt vatten över huvudet. Ja, han måtte ha gjort det, han må te ha använt så kallt vatten, att det har avkyllt både hjärta och känslor.

Herr Branting nämnde, att Sverige ej skall blanda sig in i Finlands inbördes strider. Det gäller här icke inbördes strider i annan mån än att det är en strid mellan Finlands lagliga regering och upporsmän, och den inblandning, som det är fråga om, det är endast att icke hindra den lagliga regeringen att få de vapen den behöver.

Jag har icke kunnat förbliva en tyst åhörare till denna debatt. Och det är ännu en sak, som jag för min del skulle vilja stryka under, och det är det meddelande, som har kommit om dessa finnar, som äro avskurna från varje hjälp från sitt eget land. Det har i dag från den svenska akademiska ungdomen riktats en vädjan till regeringen i detta avseende. Är den uppgiften sann, att där ute stå bröder av vår egen sam i det läget, då är det en bjudande plikt för regeringen att handla så som en svensk regering bör handla. Och det vill jag säga, att uraktlåtes nu att giva den hjälp, som det är möjligt för oss att giva åt Finland, uraktlåtes det, då herr statsminister, skrives ett mörkt blad i Sveriges historia.

Herr Månsson i Hagaström: Herr talman! Jag ber om ursäkt, men jag måste säga några ord till, då jag blivit direkt uppförd av herr Engberg att yttra mig.

Jag måste då erkänna att jag har inte den begåvning, som behövs för att följa med hans långa ramsa utan komma och punkt och skiljetecken på något sätt. Jag måste ovillkorligen få det något så när med sats för sats var för sig för att kunna följa med. Emellertid kunde jag förstå så mycket av det, att han sade, att han inte ville vara med om att avskaffa det nuvarande klassamhället för att skapa ett nytt klassamhälle. Nå, det vill inte heller jag, så där kunna vi vara tämligen ense. Det vill säga, med den reservatio-

nen, att framför det nuvarande minoritetsskassamhället, bestående av en liten flock, som har arrangerat det så illfundigt, att den kommer åt huvudparten av vad andra producera, till ingen världens nytta, icke ens för dem själva, framför det klassamhället föredrar jag dock ett de producerandes stora klassamhälle, där den lilla klicken tilläventyrs blir mindre väl behandlad. Jag föredrar, säger jag, ett sådant samhälle framför det, där den stora mängden blir mindre väl behandlad. Dock önskar jag naturligtvis inte något klassamhälle. Meningen är ju att i socialistsamhället avskaffa alla klasser genom att skapa en enda klass, medborgarnas klass.

*Fortsett debatt
i anledning av
särskilt interpellation.
(Forts.)*

Herr Engberg gäller ju bland socialdemokraterna som en mycket stor profet ifråga om att tolka program och hålla reda på resolutioner. Jag vill då erinra honom om att för den svenska socialdemokratien är fortfarande en resolution gällande, skriven av Axel Danielsson en gång på Norrköpingskongressen vari det sägs, att »våldet kan en gång bli proletariats slutliga förlösnare». Det är ju så naturligt förresten. Det är samma tanke, som ligger i den gamla bondedemokratiens lagparagraf, som jag citerade, »Svear äga konung taga så ock vråka». Det är precis detsamma. När ingen återvändo givres, när ingen möjlighet mer finnes, då har folket i sin hand makt att ordna sitt samhälle. Till och med den katolska kyrkan, ja till och med Stahl — och Stahl är väl herr Engberg bekant med — den tyska konservatismens store profet, till och med han säger ju detta.

Av herr Engbergs anförande kunde man emellertid icke få fram vad han ville i den finska frågan. Vill han intervention eller inte? Det kom inte fram. Finner han regeringens förklaring tillfredsställande eller inte? Vill han vara med om att förtäckt smyghandel av vapen pågår eller inte? Vi fingo här inte reda på någon-ting av herr Engbergs ståndpunkt. Hans vilda hat till bolsjevismen kom honom att glömma den fråga, som stod på dagordningen. Men vad bolsjevismen än är, inte kan man säga, att den är någon dålig socialism. Den är det kommunistiska manifestet i praktiken, och detta manifest bör väl herr Engberg erkänna som grundval för sin verksamhet. Ånej, vad det är fråga om här från herr Engbergs och de andras sida i hans parti, det är att nu under trummor och häftig eld göra reträtt från den socialdemokratiska kampen för ett rättfärdigt samhälle. Det är ju vanligt, när man inte vill vara med längre på en front, att man lurar fienden genom att ge den en bråkande eld och låta trummorna gå, medan trupperna utrymma skyttegravarna. Det är endast det, som försiggår. Det stora talet om demokratiens skola vi tala tvist om. Det skola vi pröva litet längre fram. Här är inte platsen att tala mycket därom. Här är platsen att pröva frågorna en efter en och taga ställning till dem. dels de löpande ärendena och dels de krav, Sveriges folk har på landets omdaning i ett eller annat hänseende. När det blir fråga om konungamakten och dess inflytande, om första kammaren, ja till exempel ifråga om den 4-åriga valperioden o. s. v. då får man se på *gärningarna*, var vi ha demokratiens män eller icke.

Man kan emellertid lura hela Sveriges folk *en tid* och man kan

lura en del av folket *hela* tiden, men man kan svårligen lura *hela* folket *hela* tiden.

Fortsett debatt
i anledning av
svår å inter-
pellation.
(Forts.)

Herr Wikström: Herr talman! Det är en omständighet, som jag hade väntat här under debatten skulle framhållas i samband med Finlandsfrågan, men då så icke skett, skall jag göra det.

Jag vill erinra om det förhållande, att inom Finland och inte minst södra Finland, som nu behärskas av de röda gardena, bor en ganska stor *svensk* befolkning. Vi ha här hört utvecklas särskilt från högerhåll, vilken grymhet som utmärker dessa röda garden och de trupper, som stå på den sidan, vilken hänsynslös framfart, som man på det hållet gör s. g. skyldig till. Såvitt känt ha emellertid det svenska elementet där varit tämligen skonat. Man har visat en viss respekt, när det gäller svenskarna. Hur tror man, att det skulle verka, om man inom dessa röda garden och bland dessa ryska trupper skulle få den uppfattningen, att Sverige, om inte formellt, så i varje fall reellt, hade ställt sig på de vita truppers sida, och att man alltså hade att kämpa inte bara mot den finska borgarklassen, som det heter, utan också mot Sverige? Vilka återverkningar skulle det möjligen komma att få för de svenskar, som bo inom dessa av de röda styrkorna behärskade delarna av Finland? Jag fruktar, att ett sådant partitagande från svensk sida i denna strid skulle komma att få just för dessa svenskar fruktansvärda verkningar. I varje fall tror jag, att det är en omständighet, som det är skäl i att också tänka på i detta sammanhang.

När jag nu har ordet, kanske det tillåtes mig att också använda fem minuter till att blanda mig i den mera akademiska och teoretiska diskussion, som här förts om demokratin o. s. v. Jag har verkligen haft ytterligt svårt att sitta tyst och stilla och höra på, hur man här från högerhåll med sådant patos har fört *rättens* talan, hur man från det hållet bland annat förebrår bolsjevismen dess *förakt för mänskolin* etc. Det har däriemot från socialdemokratiskt håll av flera talare gjorts gällande att världskriget och alla dess verkningar ha föranletts av det *kapitalistiska* systemet. Jag vill till en början göra en liten invändning häremot, därför att jag icke tror, att detta är riktigt. Jag tror icke, att världskriget i första rummet föranletts av en viss ekonomisk organisation eller av hur samhällena ekonomiskt varit organiserade, utan det är frukten av en viss *åskådning*, en viss »statsrättslära» eller *statsrättslära*, som behärskar en hel del människor och som hittills suttit vid ledningen i de flesta stater. Det är *nationalismens* åskådningssätt, som föranlett världskriget, vilket i sin tur avlat bolsjevismen och en del andra företeelser.

Jag skall mycket kort försöka utveckla, hur jag ser detta problem. Det må vara tillåtet även för en s. k. Norrlandsfrisinnad att försöka utveckla sin syn på dessa saker.

Jag anser, att det bärande för varje kultursamhälle, för varje rättsamhälle, som gör skäl för det namnet, är den *allmänmänskliga* solidaritetsprincipen, som en gång för länge sedan formades så: Du skall handla mot din nästa så, som du vill, att din nästa skall handla mot

dig själv! — På denna solidaritetsprincip måste all *rätt* byggas, som förtjänar namnet rätt, och det måste vara det absolut *högsta* sedliga värde inom varje stat och varje samhälle, om det skall gå lyckligt. Det finns exempelvis en lära, som kallas anarkism och som sätter *den personliga friheten* som ett *högre* sedligt värde än denna allmänna *rättsprincip*. Konsekvensen blir individuell beväpning, våld och anarki. Här kommer en annan och delar upp samhället efter vissa *klasslinjer*, klipper utav solidaritetsprincipen där klassen slutar, och förklarar, att alla som befinna sig på andra sidan om denna klass äro »fiender». Konsekvensen blir även här våld, och resultatet blir anarki, barbari och elände. Här finnes en tredje, som proklamerar det nationella intresset som det högsta sedliga värdet, som klipper av denna allmänmänniska solidaritetsprincip, där *statsgränsen* går och säger: rätten gäller *inom* samhället, men när det gäller *utåt* träder egoismen i stället. Här har en gång av en statsminister, herr Häm-marskjöld, myntats tesen »svensk och intet annat än svensk». Den tesen godtogs av en stor del av pressen såsom det allra högsta ideal som vi som nation hava att leva efter. Vad ligger i detta? Jo, däri ligger, att när det gäller andra nationer, andra folk än oss, då är det *icke* rättssynpunkter, som skola gälla, utan då är det de nationella intressena, den nationella egoismen, egennyttn, som måste sä'tas före. Konsekvensen av den åskådningen blir militarism, den blir våld. Resultatet blir vad vi nu kunna bevittna världen runt. Det är denna *åskådning*, nationalismens giftkälla, som måste dikas ut, om vi någon gång skola få ett verkligt *rätts*samhälle. Det måste bliva klart för det allmänna medvetandet, att dessa nationalismens bärare icke hava rätt att sitta främst i synagogorna som de yppersta och förnämsta patrioterna. De måste framsä'ta för den allmänna uppfattningen såsom de omoralens bärare och de i verklig och djup mening samhällsvådliga individer, som de i själva verket äro. Jag menar, att demokratiens uppgift måste bli att sätta *rättens* majestät *oranför* det nationella majestätet. Förr komma vi ej ur den häxdans, i vilken vi nu befinna oss. Det är nationalismen, som har framkallat kriget, och nationalismens bekännare böra icke träda upp här som *rättens* förfäktare, ty de äro i verkligheten orättens bärare framför alla andra.

Herr B r a n t i n g: Herr talman! Herr Fabian Månsson sysselsatte sig i sin första replik till en del med det yttrande, som jag hade haft. Det ser ut som den fråga, jag tillät mig ställa till herr Vännerström närmast och det parti han företräder, angående deras ställning till demokratismen, icke vore en synnerligen behaglig fråga. Ty den har utförligt besvarats av herr Fabian Månsson, utan att man dock kunnat få av hans anförande något egentligt besked om, var han står på den punkten.

Det är ett märkligt urdvikande han har gjort sig skyldig till i detta avseende. Han talar upprepade gånger om den gamla lagtexten »Svear äga konung taga så ock vräka», och det är ju, som vi minnas, icke första gången han av olika anledningar citerar den

Fortsett debatt
i anledning av
svår å inter-
pellation.
(Forts.)

Fortsatt: debatt
i anledning av
svar å inter-
pellation.

(Forts.)

här i kammaren; han pekar på allehanda rättigheter till revolt, som historiskt framgatt ur radande förhållanden. Ja, aldrig ett ögonblick har det fallit mig in att förneka, att sådana kunna situationer vara, att endast den vägen har återstått för att bringa ett samhälle in på bättre stigar än dem, där våldets tryck hållit det nere. Och aldrig har det fallit mig in att angra uttalanden, som jag vid föregående tillfällen för länge sedan och senare ha gjort till försvar för sådana, vilka måst mot ett våldstyranne gripa till samma vapen för att försvara och värja möjligheten till en utveckling. Men det är nu icke alls däruti vår meningsskiljaktighet består. Den fråga som ställdes till vänstersocialisterna var den: Anse ni, att i en sådan situation, där man har full demokratisk likställighet i ett land och när demokratin har segrat och blivit statsformen i ett land, man ändå har rättighet att kasta denna demokratiska form över ända och förklara, att man tillgriper denna revolutionernas förtvivlade väg mot uttrycken för folkmajoriteten? Det är därpå vi begära ett svar, och därutinnan har, om man skulle följa herr Fabian Månssons förklaringar, sannerligen ingen som helst klarhet blivit given.

Herr Vennerström var personligen inne på linjer, som syntes tyda på, att han ansåg, att det ej skulle kunna vara rätt att gå en sådan väg. Men han fortsatte uti sitt svaromål med att beteckna den uppgift han vid sitt stora anförande i förmiddags hade ålagt sig, såsom en »försvarsadvokats». Han uppträdde här såsom försvarsadvokat för dem, om vilka det förut i svenska pressen hade stått nästan enbart förkastande och nedsättande omdömen. Jag förstår mycket väl, att en sådan uppgift som försvarsadvokat för en hårt bedömd riktning och för åtgärder, vilkas dåliga sida springer alla i ögonen, kan under vissa omständigheter ha ett visst berättigande, och att denne försvarsadvokat då naturligtvis gör till sin uppgift att tvätta bort så mycket som möjligt av de dåliga sidorna hos den klient han har tagit under sina vingars skugga. Men på samma gång herr Vennerström själv erkände, att han står som försvarsadvokat i en sådan process, då gör han också oss andra det medgivandet, att han icke gör anspråk på, icke kan göra anspråk på att lägga fram den fulla och hela sanningen och ingenting annat än sanningen. Han förtiger sådant, som hör till, för att bilden skall vara komplett, och han gör det avsiktligt, därför att han anser, att man förut har alltför mycket överdrivit de klandrade sidorna. Genom sin bekännelse, att hans försvarstal för den finska socialdemokratien var försvarsadvokatens, ger herr Vennerström alltså sig själv det betydandet, att man icke skall läsa hans skildring såsom ett uttryck för den fulla och hela verkligheten, utan man skall se den mot bakgrunden av andra omdömen, som han ansåg varit alltför orättvisa, och mot vilka han ville gå till en annan ytterlighet för att därigenom måhända skulle till sist stanna kvar en mera riktig bild av det hela.

Jag vill i detta sammanhang tillbakavisa det ord, som fölls med mycken patos av honom att man här hade uppträtt särskilt från

min sida på ett sätt, som om man vore färdig och fix med sin dom, att jag hade uppträtt »som domare» över den finska socialdemokratien. Jag har vid tillräckligt många tillfällen under dessa sista dagar uttryckt, att det icke kan falla mig in att vilja falla på detta sätt den moraliska domen över var och en, som är med på den sidan. Men vi få väl icke driva våra ursäkter så långt, att vi skulle vara förhindrade att uttala om ett parti, som representerar en arbetarklass i ett land, att det är inne i sitt handlingssätt på en »falsk och fördärvlig väg», som uttrycken lyda i det partimanifest, som utsänts i denna sak. Det omdömet måste vi ha rätt att uttala. Arbetarklassen är sannerligen icke betjänt med alla dess gärningar, hur de än ske och på vilket sätt de än förövas, glorifieras och försvaras blint och kritiklöst. Sådant är icke till gagn för arbetarrörelsen. Arbetarrörelsen såväl som alla andra rörelser i världen har gått fram genom mångfaldiga felgrepp och mångfaldiga gånger fått hårt och dyrt plåta just för dessa felgrepp. Och de, som vilja denna rörelses verkliga väl, ha skyldighet att peka på, när de anse sådana felgrepp föreliggande, och icke av falsk solidaritetskänsla låta sig förledas till att sticka under stol med sin övertygelse i det avseendet.

En liten betecknande detalj kan jag också icke underlåta att peka på i detta sammanhang. Hr Vennerström återkom till vad han berörde redan i sitt första anförande, att man kanhända icke är så säker på, var majoriteten ligger i själva verket, ty det var så många, efter hans uppgift, som skulle ha avhållit sig från att rösta nu senast, därför att de icke ansågo denna röstning efter den senaste lantdagsupplösningen vara fullt laglig. Och därför kanske det icke är den verkliga majoriteten av det finska folket, som är representerad av den nu sittande majoriteten i den finska lantdagen. Men vart kommer man med sådan slags advokatyr? Ifall en liten grupp bojkottar ett val och därigenom ställer sig själv utanför det lagliga inflytande de kunde ha som medborgare, skall sedan allting som majoriteten gör icke betraktas längre som lagligt? Och icke nog med att man kan protestera mot denna majoritets åtgöranden och vädja till framtiden, utan man skall ha rätt att göra uppror mot denna majoritet! Det är ju dock det som det kommer an på i detta fall. Det är icke fråga om att man kan ha uttalat meningar om att denna majoritet icke har bakom sig fullt så många som synes. Det är icke alls fråga om det. Det tillkommer dessutom i Finland den synpunkten, att genom själva författningens egen natur den finska, liksom alla grundlagar för resten, är försedd med vissa spärrhakar som äro avsedda att förhindra plötsliga omstörtningar av densamma. Den finska socialdemokratien var icke i sådant nödläge — det måste utsägas — att den icke skulle kunnat genom den starka ställning den även som minoritet hade i lantdagen utöva tillräckligt inflytande för att sedan, när den återvunnit majoritet bland folket, genom klokt förfarande och genom ett tillvägagångssätt, som svarade mot denna majoritets verkliga sociala intressen, åter kunna fortsätta den kanhända för ett ögonblick något uppehållna utvecklingen.

Nej, det går icke att komma ifrån med dylika slags konstgrepp,

Andra kammarans protokoll 1918. Nr 17.

Fortsett debatt
anledning av
sär å inter-
pellation.
(Forts.)

att här skett en försyndelse mot demokratiens grundsatser, och att det vore en olycksdiger förvillelse, ifall socialdemokrater skulle göra sig skyldiga till att förneka den demokratiska sidan i den moderna socialdemokratiens hela åskådning och därmed själva riva upp förhoppningarna om jämn utveckling, som skall kunna gagna massorna och som vi i de moderna demokratierna ha möjlighet att göra trygg och säker och fast, därför att stegen icke tagas av en minoritet, som rusar iväg, utan de tagas i samklang med folkets majoritet. Det är den väg socialdemokratien vill gå.

Men när man kan få höra så förvirrade uttalanden som här nyss i herr Fabian Månssons senaste tal, om att bolsjevismen »sannerligen icke är någon dålig socialism», att bolsjevismen egentligen »är det samma som det kommunistiska manifestet», o. s. v. då upphör, skulle jag vilja säga, all diskussion. Man endast måste beklaga de arbetarskaror, som skola lyssna till sådant förvirrat tal och tro, att däri ligger någon sorts verklig sanning förborgad. Det är icke med sådana paradoxer, med sådana fullständigt oriktiga uppgifter man kan åstadkomma annat än möjligen för ögonblicket ett litet bifall från en kritisklös åhörarskara. Men den som verkligen vill bringa upplysning och därigenom det starkaste vapnet åt skarorna i de djupa leden, han bör icke göra sig skyldig till sådant ytligt och förvirrat tal, varpå jag här tog ett par exempel ur högen för att karakterisera.

Herr talman! Det kan icke falla mig in att längre spinna ut denna debatt, vars viktigaste skeden ju nyss resumerats även av herr statsministern och som genom hela sin läggning synes mig ha visat på det mest eklatan'ta sätt, att den opposition, som utantör denna sal har varit så oerhört högröstad, som icke skytt några nedsättande ord om »skamfläck på Sveriges fana» o. dyl., som man vill pådyvla regeringen och de med den liktänkande att ha velat sätta, den oppositionen har här, när det kom till kritan, icke fullföljt den sortens trafik. Den har tagit avstånd därifrån, om icke uttryckligen så dock genom sin faktiska gärning. Jag vill gärna hoppas, att det avståndstagandet också skall ha sitt eko i pressen — jag vill hoppas det mera än jag vågat tro därpå. Men huru därmed än må bliva, det är en ofantlig vinning, att här i kammaren även från högerpartiets sida givits fullständigt erkännande åt den omtanke, med vilken regeringen söker lotsa det svenska statsskeppet genom de svårigheter, som för närvarande äro så stora, såsom vi alla känna. Jag vill hoppas, att den behållningen av denna debatt skall verkligen bli en bland dem, som stå sig och som kunna återverka långt utanför dessa väggar, när kunskapen om vad som här förekommit sprider sig så småningom utöver vårt vida land.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till bankoutskottet propositionen, nr 84, angående understöd åt avlidne linjearbetaren vid telegrafverket E. G. Lindgrens barn;

till statsutskottet propositionen, nr 88, angående beviljande av ytterligare låneunderstöd till täckande av kostnaden för anläggning av järnväg från Gånghäster till Ulricehamn;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 89, med förslag till lag angående beräkning av röstvärdet enligt kommunalförfattningarna för skattskyldig, vars beskattningsbara inkomst blivit vid beviljningstaxeringen år 1918 av viss anledning nedsatt; och

till statsutskottet propositionen, nr 90, angående befrielse för förste kontorsbiträdet vid statens järnvägar A. W. Kjellson att gälda visst honom till utgivande ådömt ersättningsbelopp m. m.

§ 3.

Härefter föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss garanti från statens sida för obligationer, utgivna av ett aktiebolag med uppgift att åt utländska banker och bankirer bereda svensk kredit; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckt motion om utgivande av en uppslagsbok över riksdagens verksamhet; och

nr 15, i anledning av väckt förslag rörande ombyggnad av riksbankens fastighet i Karlskrona;

lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rekrytutbildningens förläggande till sommartid m. m.;

nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående straffet för rymning från mobiliserad avdelning av krigsmakten;

nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande och föreläggande för riksdagen av förslag till lag om brandskydd;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § i lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen); och

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskild bestämmelse att tillsvidare gälla i fråga om skydd för vissa främmande patent; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående

åstadkommande av en samverkan mellan stat och kommun för övertagande av skyldigheten att bekosta skolmateriel för barn i folk- och småskolan.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Hässlås	under 10 dagar	fr. o. m. den	23 febr.,
» <i>Ericsson</i> i Arboga	» 8 »	» »	» 22 »
» <i>Andersson</i> i Milsmaden	» 8 »	» »	» 23 »
» <i>Berg</i> i Munkfors	» 5 »	» »	» 21 »
» <i>Bärg</i> i Katrineholm	» den 21 febr.,	†	
» <i>Holmström</i>	» 2 dagar	fr. o. m. den	22 febr, och
» <i>Lundström</i>	» den 21 febr.		

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 10,26 e. m.

In fidem
Per Cronvall.